

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM

GYŐR

Gyártócellák (NGB_AJ018_1)

Forgácsoló gyártócellák, gyártórendszerek

VÁZLAT

Forgácsolási eljárások áttekintése

Forgácsoló (rugalmas) gyártócella fogalma

Megmunkáló központok (MC)

Munkadarab ellátás

Szerszámellátás, szerszámcsere

Rugalmas gyártórendszerek

Példák

Forgácsolási eljárások áttekintése

Alakadó technológiák

Elsődleges:

(melegalakítás)

- nyersvas gyártás
- öntöttvas gyártás
- acél gyártás

Másodlagos:

(melegalakítás)

- öntés
- kovácsolás
- meleg hengerlés
- melegen húzás

Harmadlagos:

(hidegalakítás)

- hideg hengerlés
- folytatás
- redukálás
- zömítés

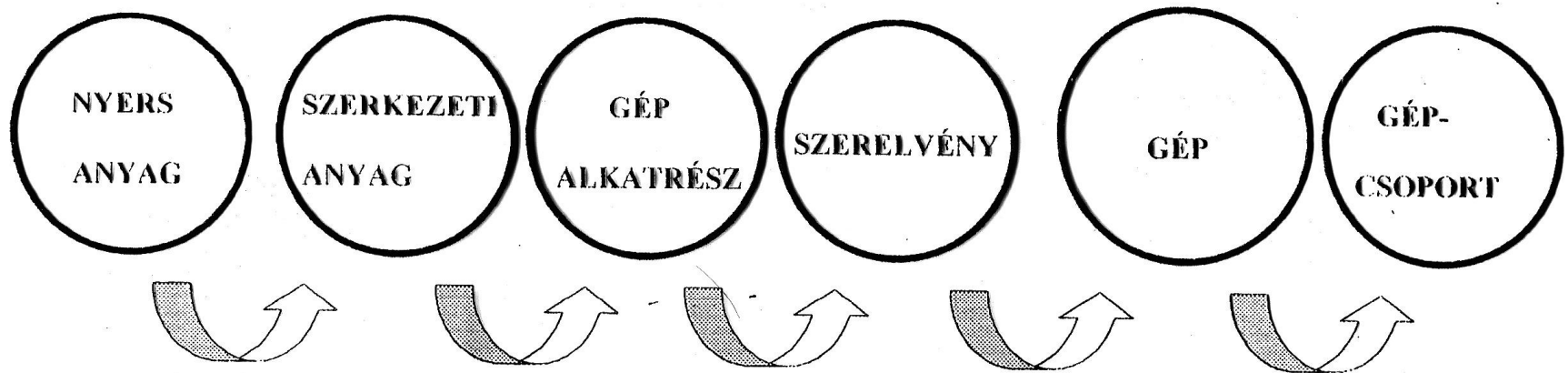
Negyedleges:

- forgácsolás

Forrás: Dr. Szmejkál Attila – Ozsváth Péter Járműszerkezeti Anyagok és Megmunkálások II. (2007-2008)

Egy termék kialakulási folyamata

Forrás: Dr. Szmejkál Attila – Ozsváth Péter Járműszerkezeti Anyanyagok és Megmunkálások II. (2007-2008)

A FORGÁCSOLÓ MEGMUNKÁLÁS

olyan **ékhatáson alapuló
anyagszétválasztó
mechanikai technológiai eljárás,**

amelynek során

**a munkadarab kívánt alakját,
méretét,
felületi érdességét**

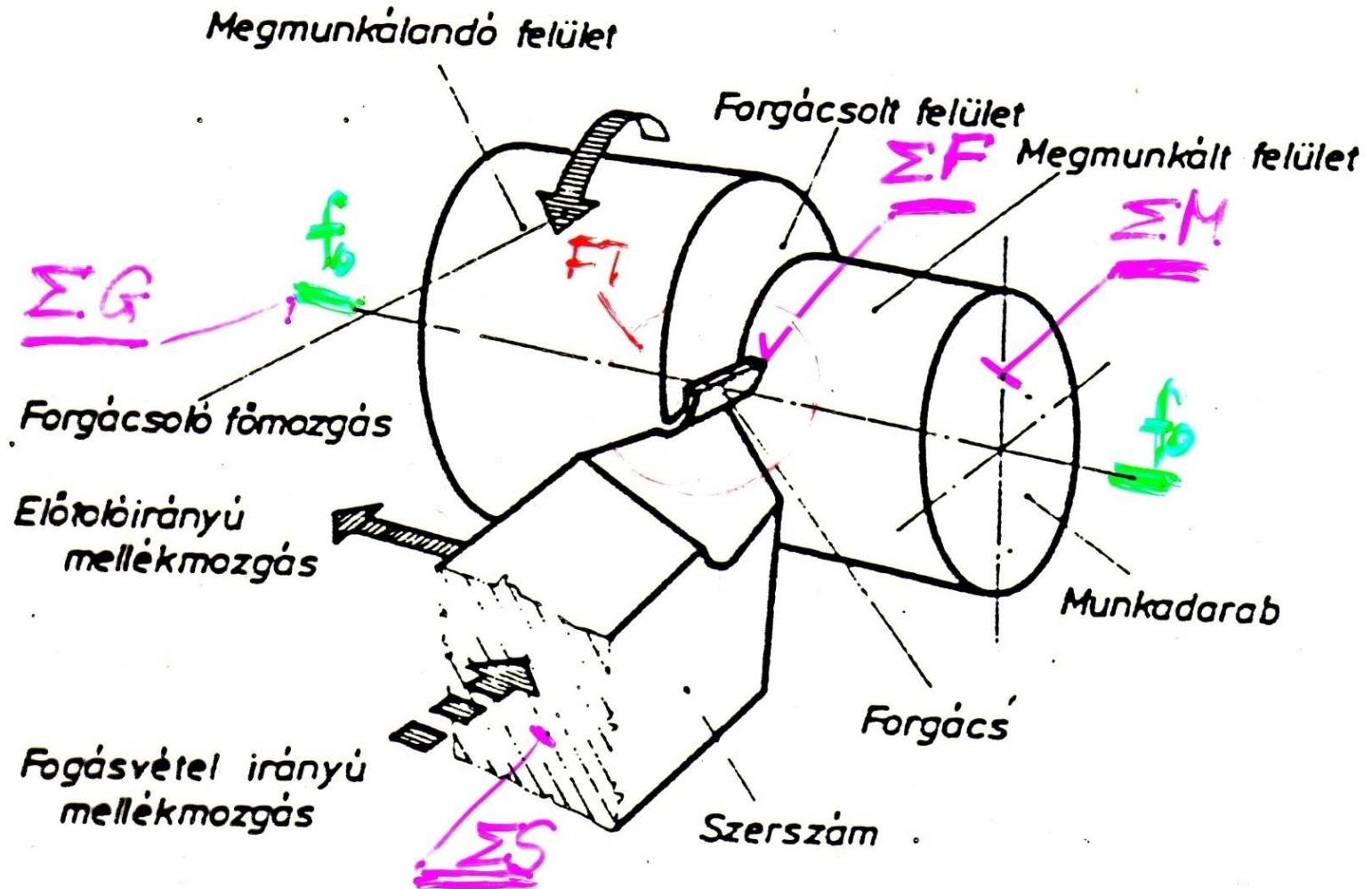
úgy érjük el, hogy **annak felületéről
a felesleges anyagmennyiséget
vékony rétegben
apróbb darabokban** **megmunkálandó fel.
ráhagyás
fogásmélység
forgács**

arra alkalmas eszközzel **szerszám**

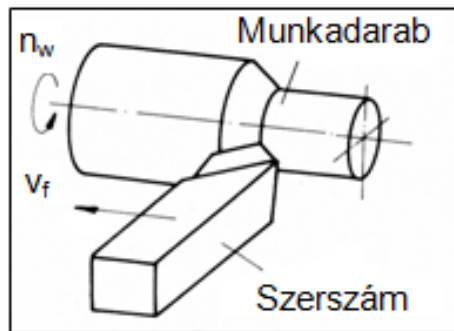
forgácsoló mozgások felhasználásával **főmozgás
mellékmozgás**

eltávolítjuk

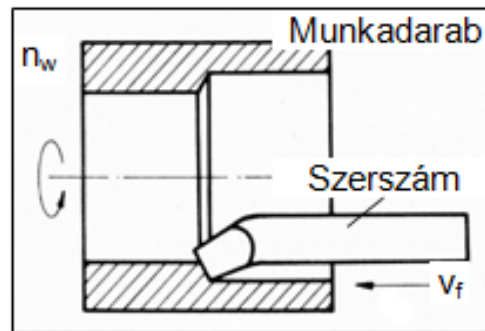
A forgácsolás alapvető tényezői

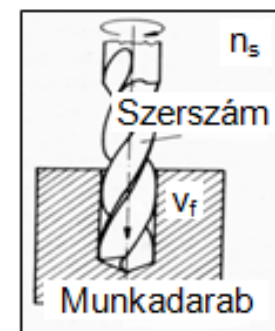
Hengeres felületek forgácsolása

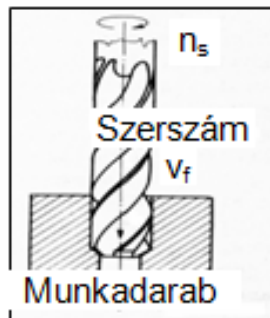
Esztorgálás

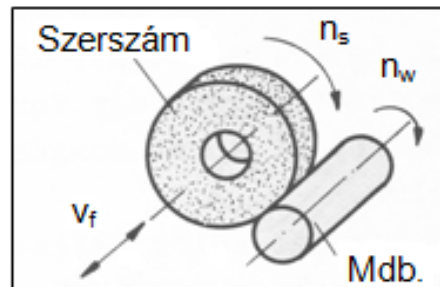
Furatesztorgálás

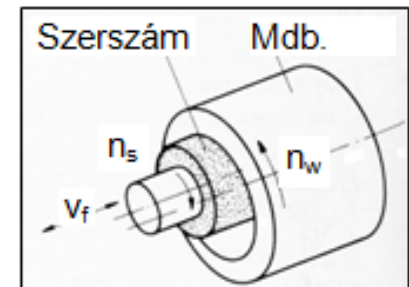
Telibefúrás

Süllyesztés

Palástköszörülés

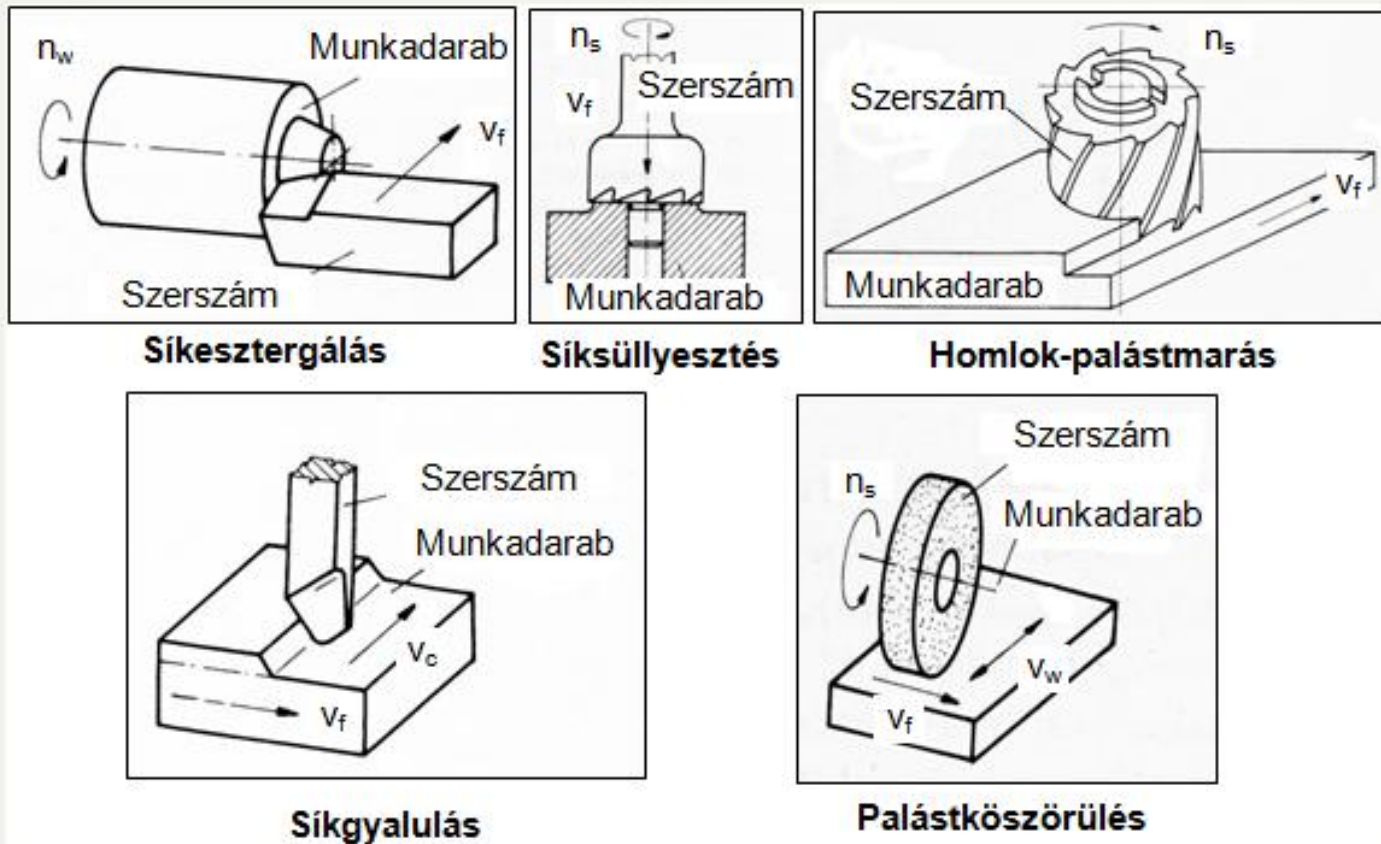

Furatköszörülés

2. ábra. Hengeres felületek forgácsolása.

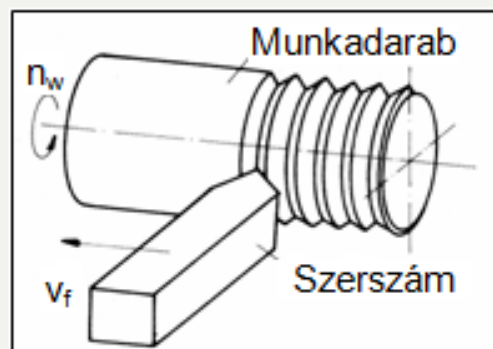
Sík felületek forgácsolása

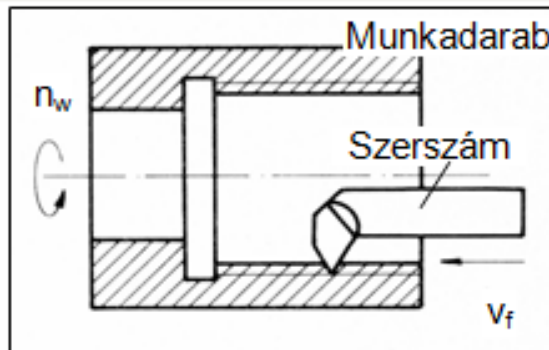
1. ábra. Sík felületek forgácsolása.

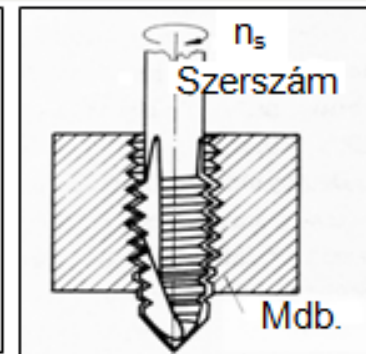
Csavar felületek forgácsolása

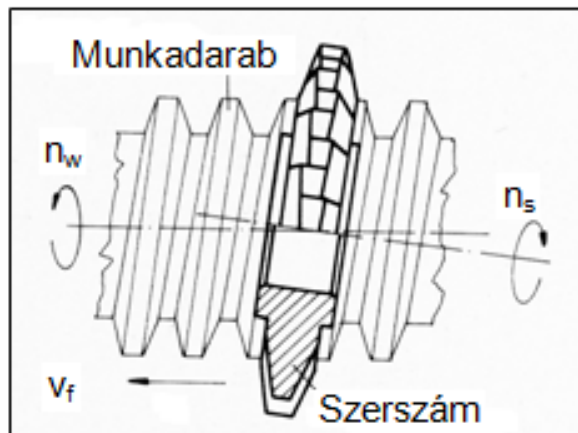
Külső menetvágás

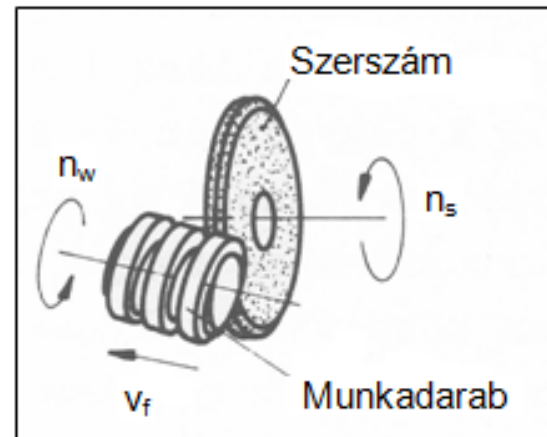
Belső menetvágás

Menetfúrás

Menetmarás

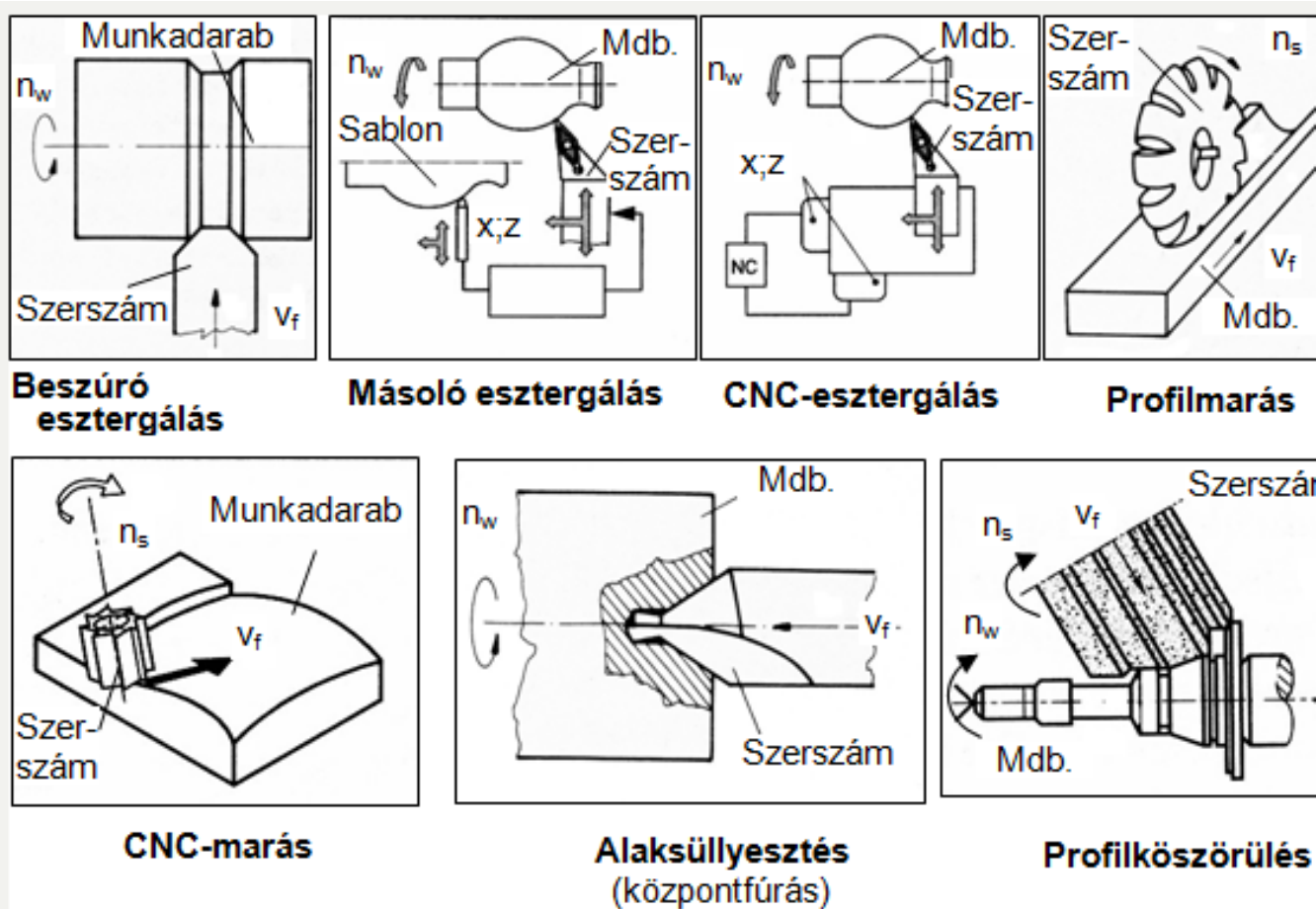

Menetkösörülés

3. ábra. Csavar-felületek forgácsolása

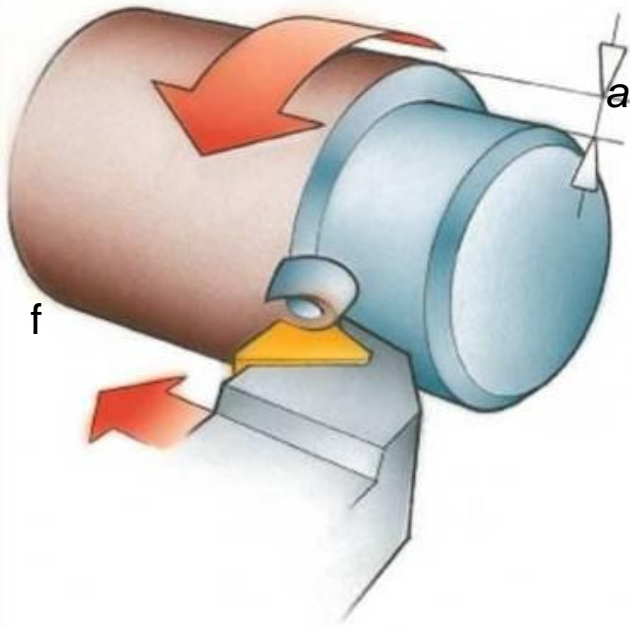

Alakos felületek forgácsolása

4. ábra. Alakos felületek forgácsolása

ESZTERGÁLÁS

FORGÁCSOLÓ FŐMOZGÁS: **FORGÓ**

MELLÉKMOZGÁS: **HALADÓ**

TENGELY IRÁNYÚ: **HOSSZ**

SURÁR IRÁNYÚ: **KERESZT**

MINDKÉT IRÁNYBAN

PÁLYAMENTI

ESZTERGÁLÁS

FORG. FŐMOZGÁST A **MUNKADARAB**

MELLÉKMOZGÁST A **SZERSZÁM**

VÉGZI

v – FORGÁCSOLÁSI SEBESSÉG

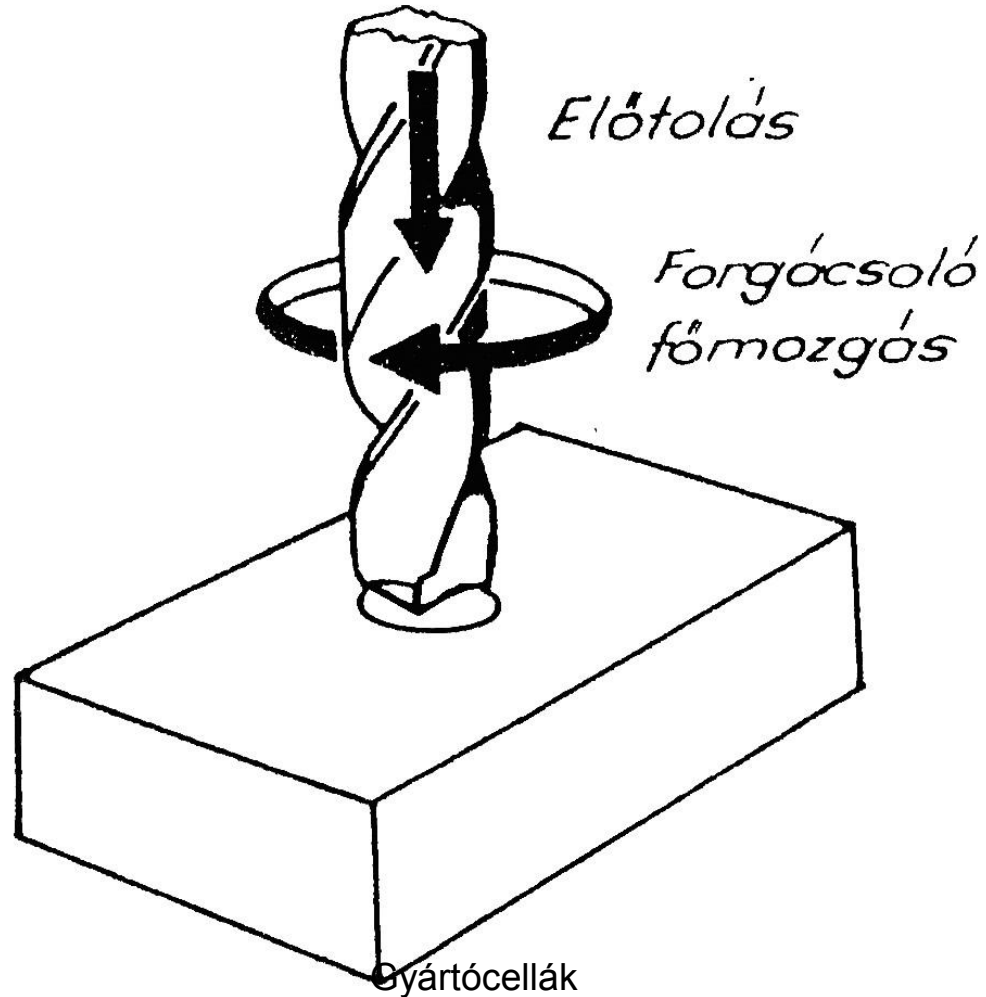
n – FORDULATSZÁM

a – FOGÁSMÉLYSÉG

f - ELŐTOLÁS

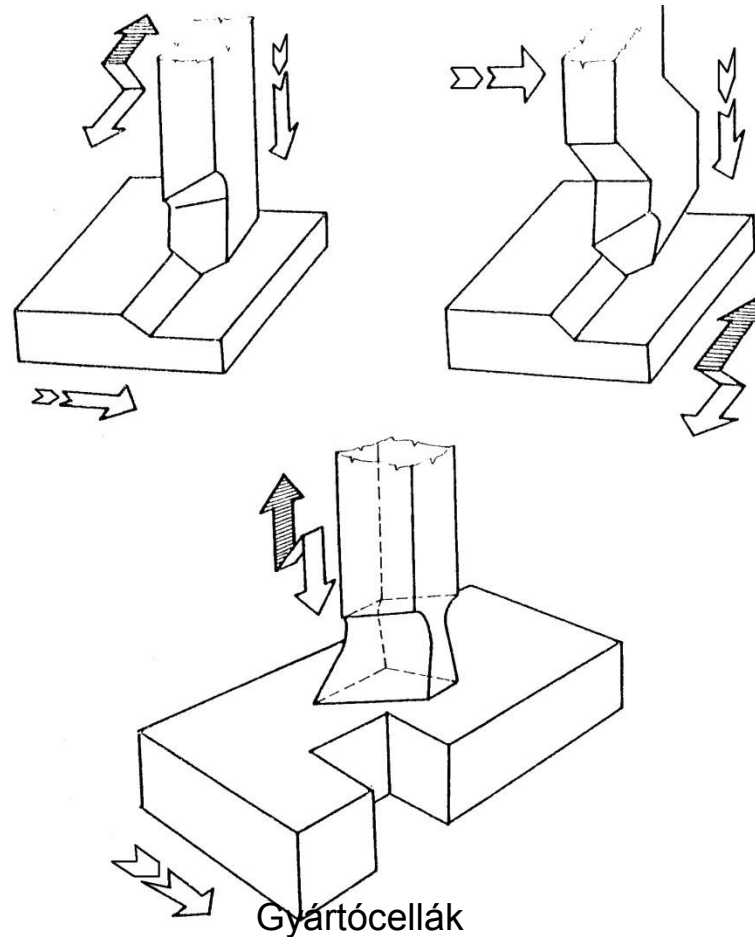
Forgácsoló megmunkálások

- Fúrás

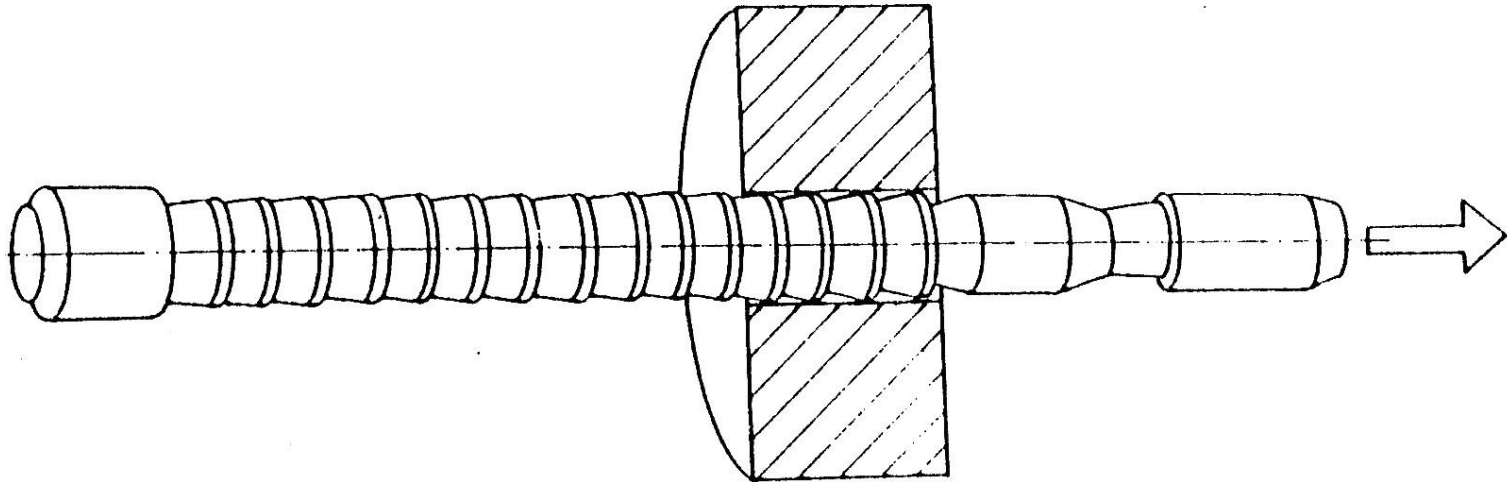
Forgácsoló megmunkálások

- Gyalulás, Vésés

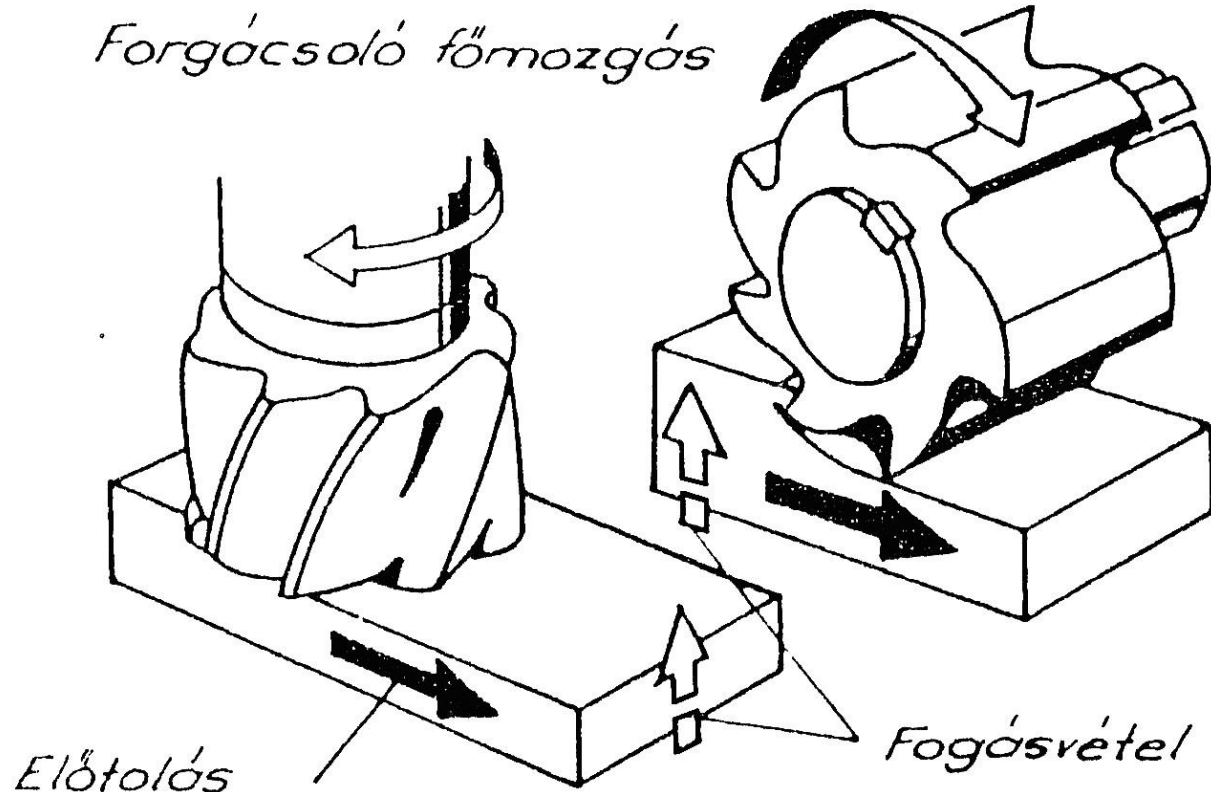
Forgácsoló megmunkálások

- Üregelés

Forgácsoló megmunkálások

- Marás változatai:

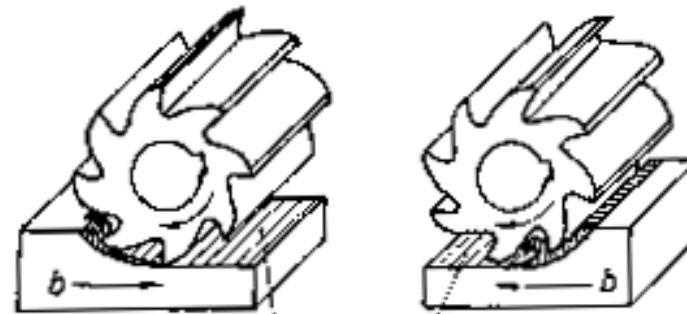

MARÁS

Két alapeljárás:
palástmarás (a) és
homlokmarás (b)

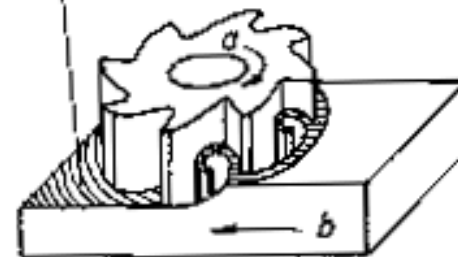
megmunkálási felület

ellenirányú marás

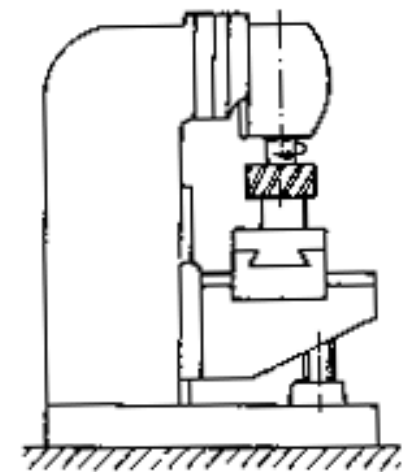
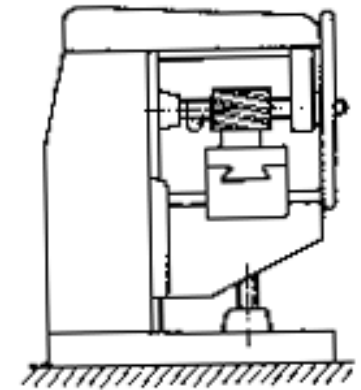
egyirányú marás

a)

munkafelület

b)

MARÁS

A SZERSZÁM TENGELY ÉS MEGMUNKÁLT FELÜLET HELYZETE

PALÁSTMARÁS ||

HOMLOKMARÁS ⊥

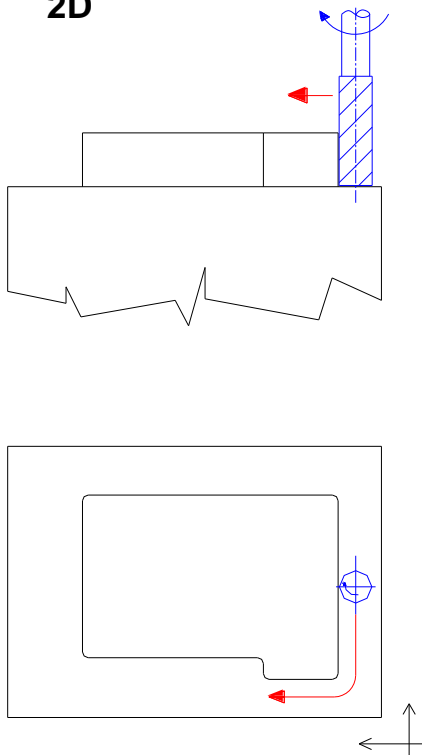
SAROKMARÁS –

ELŐÁLLÍTOTT FELÜLET:

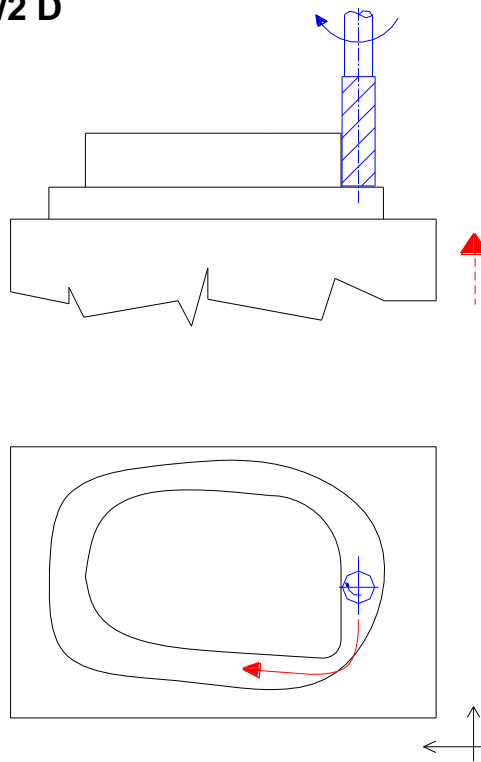
- SÍK
- HENGER
- CSAVAR
- FOGAZAT (LEFEJTÉS)
- ALAKOS
  - PROFILOZÁS (SZERSZÁM)
  - MÁ SOLÁS (SABLON)
  - NC/CNC (PROGRAM)

MARÁS

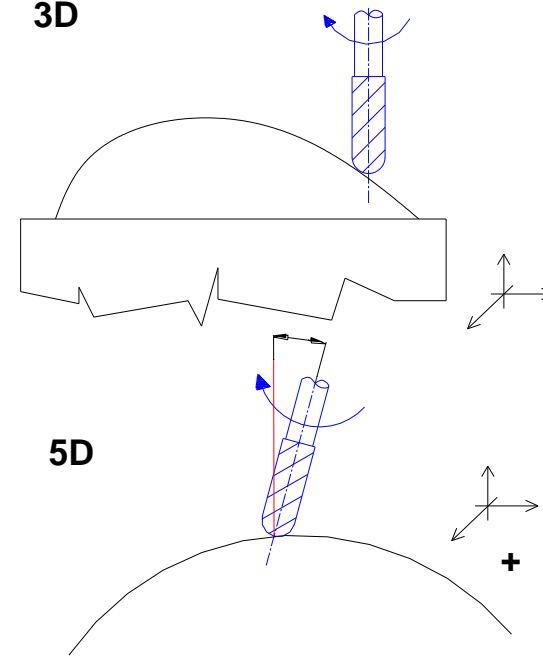
2D

2 1/2 D

3D

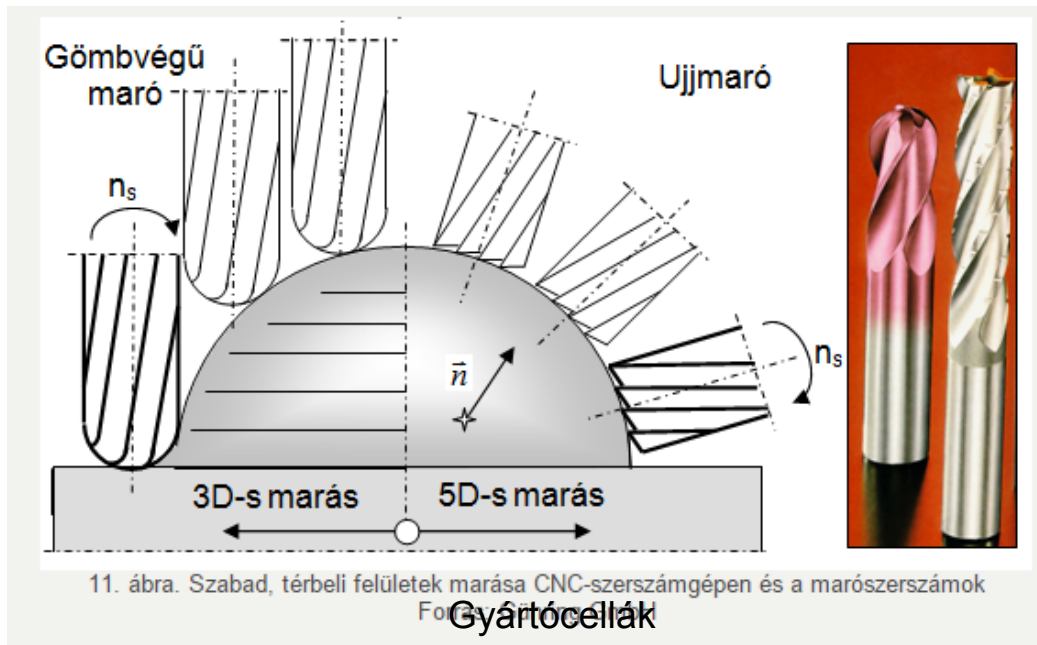
5D

**FELÜLET NORMÁLISA ÉS
A MARÓTENGELY SZÖGE
ÁLLANDÓ (~15°)**

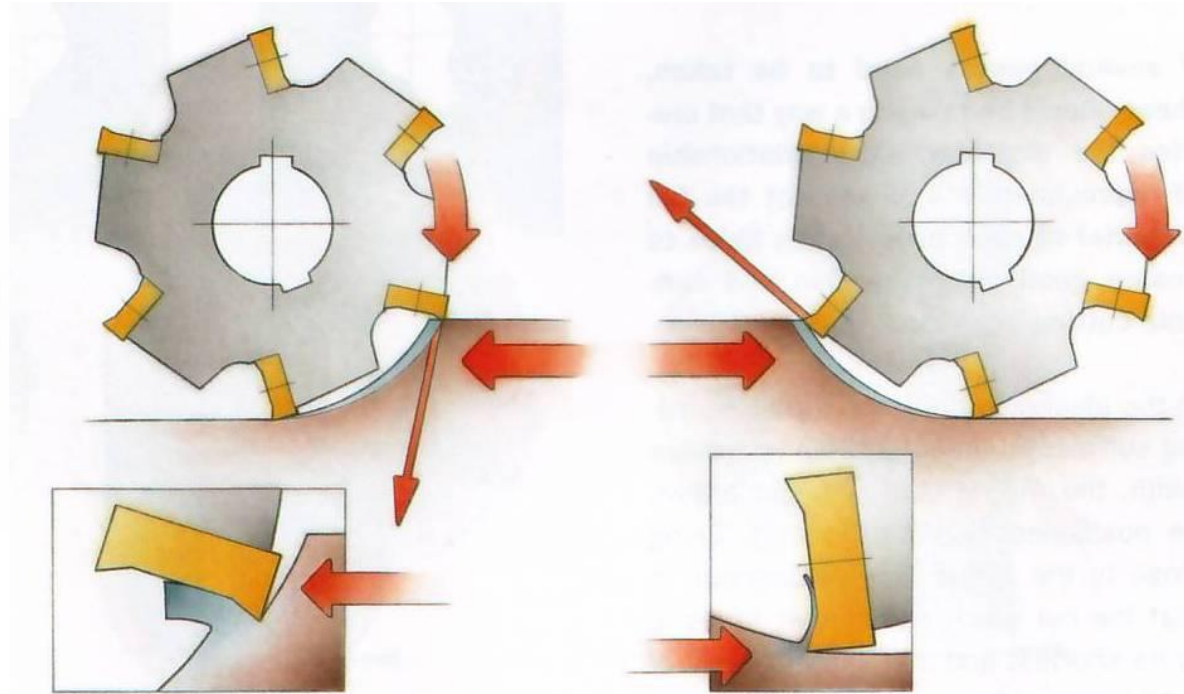
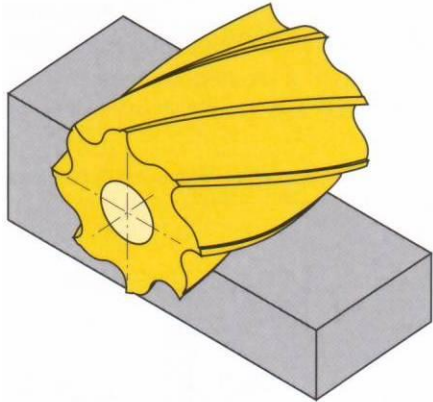
**EGYÜTT DOLGOZÓ 5
TENGEY**

MARÁS

A CNC-technika terjedésével egyre nagyobb jelentőséget kap a szabad, térbeli felületek marása, különösen a szerszámgyártásban (lásd ábra). Az ábra bal oldalán gömbvégű maróval, szintenként marják a gömbfelületet (3D), míg a jobb oldalon a szerszám szabadon mozoghat úgy, hogy a tengelye a felület normálisával a jobb forgácsképződés, a nullánál nagyobb forgácsolási sebesség miatt mindig egy meghatározott szöget zár be. (5D-s megmunkálás).

PALÁSTMARÁS

EGYENIRÁNYÚ MARÁS

- _ BELÉPÉS A LEGNAGYOBB FORGÁCSVASTAGSÁGNÁL
- _ NAGYOBB ÉLTARTAM
- _ MEREV, JÁTÉKMENTES GÉP (BEHÚZZA A MDB-OT) (CNC SZERSZÁMGÉPEKEN)

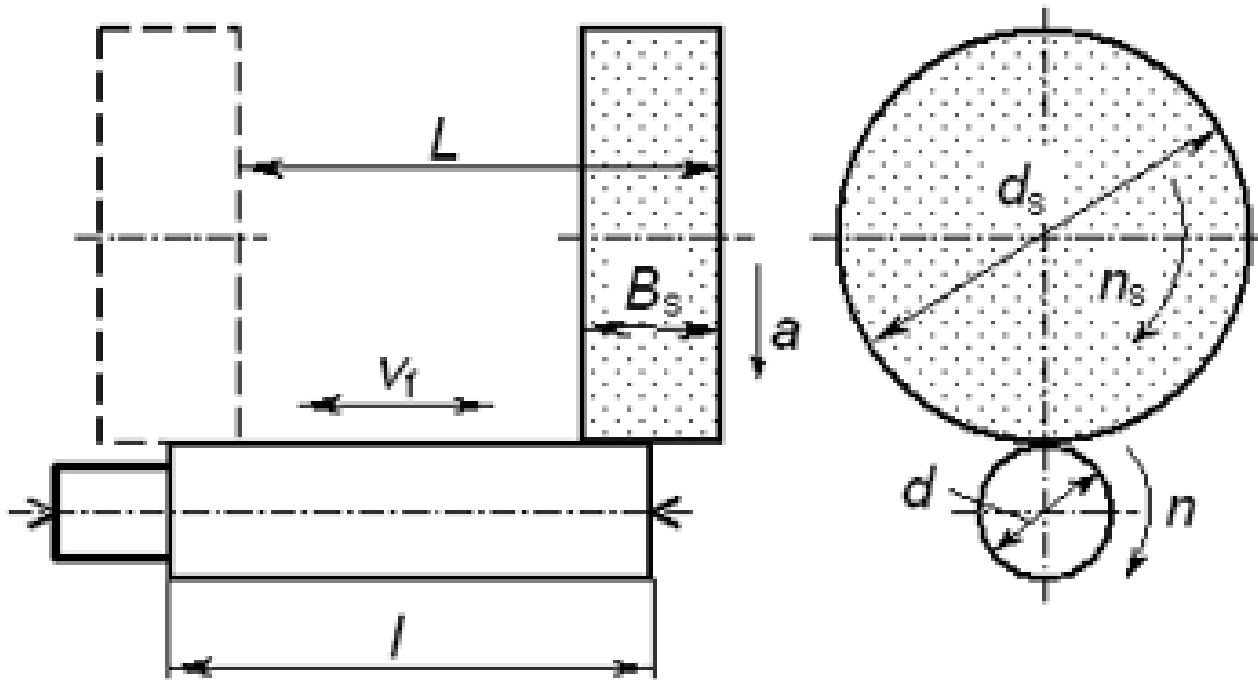
ELLENIRÁNYÚ MARÁS

- _ „0” FORGÁCSVASTAGSÁGNÁL LÉP BE, CSÚSZIK AZ ÉL
- _ KISEBB ÉLTARTAM
- _ HAGYOMÁNYOS SZERSZÁMGÉPEKEN HASZNÁLT

Gyártócellák

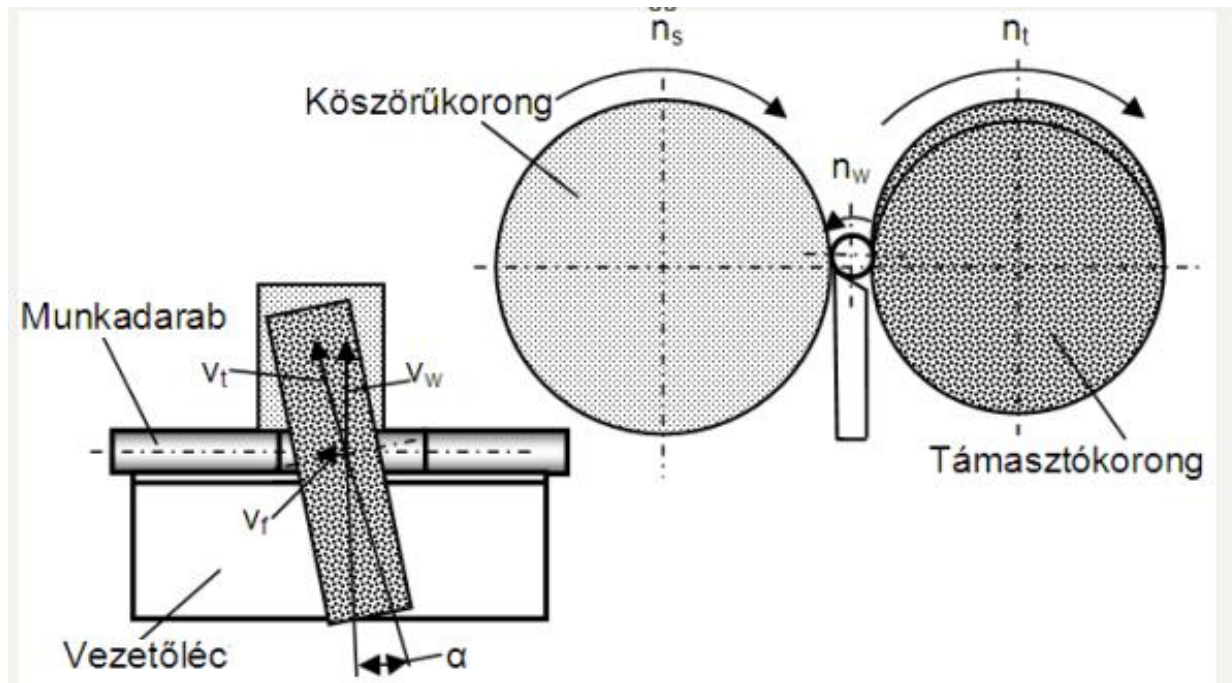
KÜLSŐ HENGERES FELÜLET PALÁSTKÖSZÖRÜLÉSE

Hosszú tengelyeket ezzel az eljárással köszörülnek. Fogásvétel lehet löketenként, kettőslöketenként.

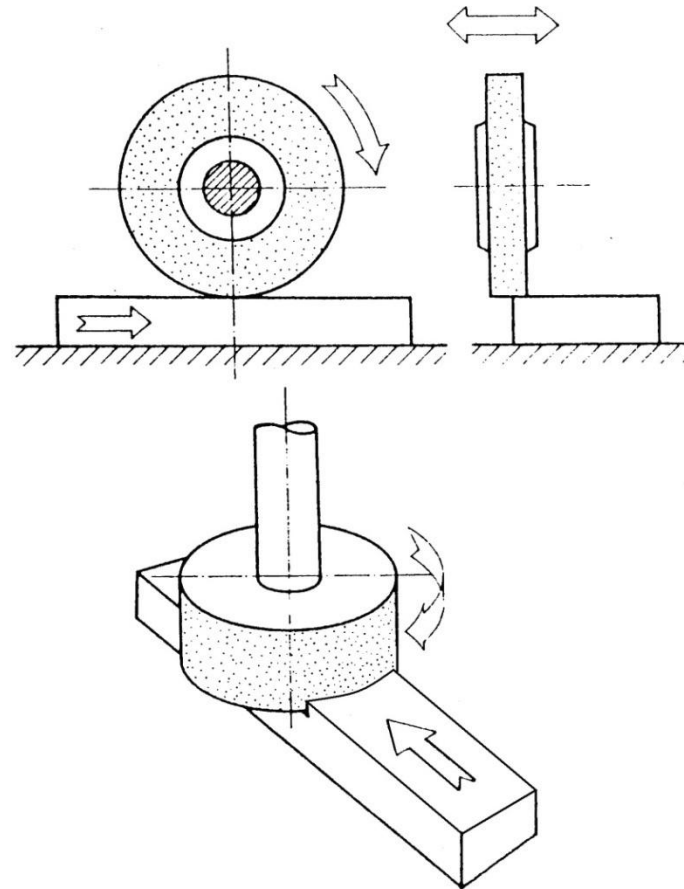
Csúcs nélküli **KÖSZÖRÜLÉS**

A csúcs nélküli köszörülés lehet beszúró vagy áteresztő. A beszúró eljárás alkalmazásakor a támasztókorong nincs megdöntve. Az áteresztő módszerhez a támasztókorongot 2-6 fokkal megdöntik, így a munkadarab v előtoló sebességgel halad a vezetősínen. Ezzel a módszerrel több méter hosszú rudak is köszörülhetők

Forgácsoló megmunkálások

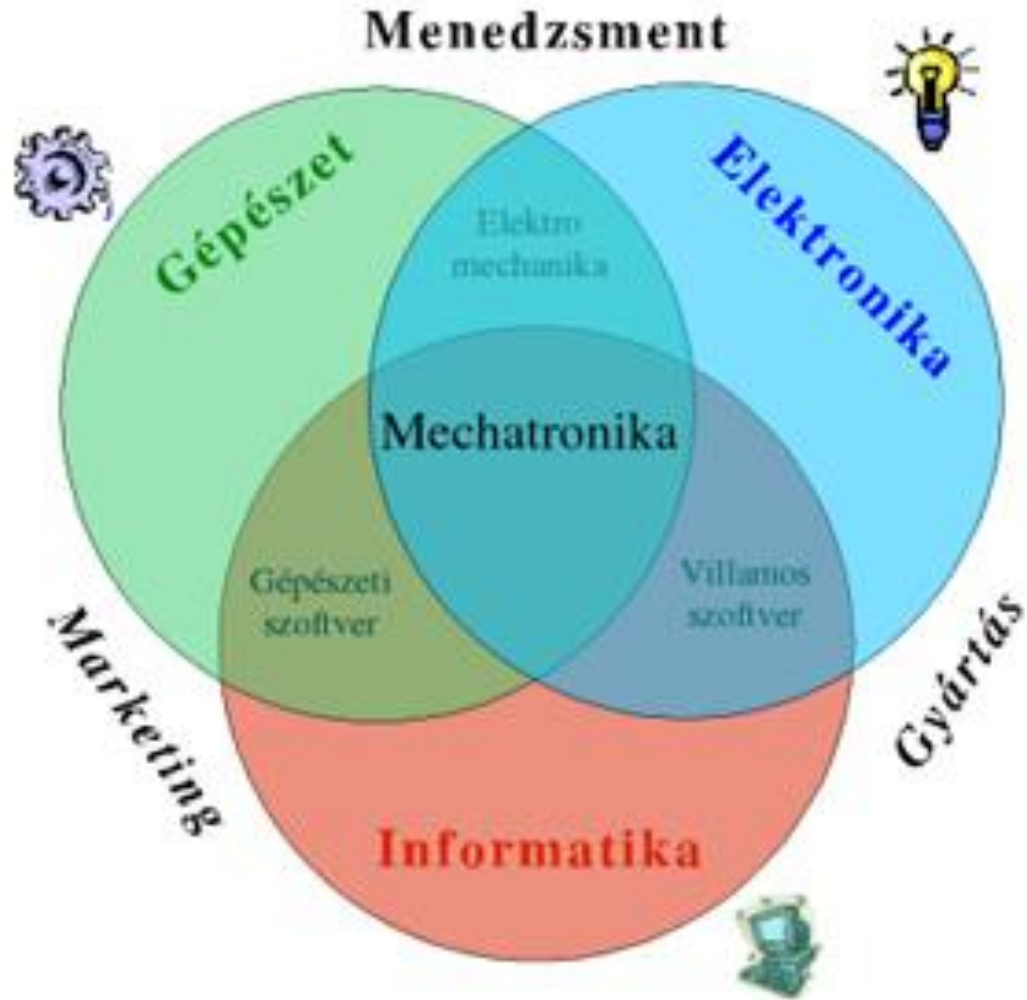
- Síkköszörülés változatai

Forgácsoló (rugalmas) gyártócella fogalma

Történeti áttekintés 1.

❖ Az **1950-es** évekig egycélú megmunkáló szerszámgépeken, emberi munkával folyt a termelés, viszonylag kevés automatizált berendezés volt, azok is mechanikus programhordozóval működtek.

❖ Az 1950-es években megjelentek az első **NC** (Numerical Control) szerszámgépek, majd az 1970-es évek közepén első **CNC** (Computer Numerical Control) szerszámgépek, amelyek már alkalmasak voltak különféle alkatrészek rugalmas automatikus gyártására.

Történeti áttekintés 2.

- ❖ A szerszámok szerszámgépen történő tárolásával és azok automatikus cseréjével megalkották a megmunkáló központokat, angolul: **Machining Center (MC)**. Ezek alkotják a rugalmas forgácsoló megmunkálás elemi építő egységeit.
- ❖ Az 1980-as években a munkadarabok automatikus tárolásával és cseréjével létrehozták az első **rugalmas (flexibilis) gyártócellákat**, angolul: Flexible Manufacturing Cell (**FMC**).

Történeti áttekintés 3.

❖ Az 1990-es években megjelentek a rugalmas gyártórendszerek, angolul: Flexible Manufacturing System (**FMS**). Az FMS-ekben megoldották a munkadarabok szállításának és raktározásának automatizálást, a kiszolgáló egységek integrálását és az FMS-eket alkotó gyártócellák irányítási hálózattal történő összekötését egy folyamatirányító számítógép irányításával. Becslések szerint 2000-ben mintegy 2500...3500 FMS működött a világon, számuk azóta folyamatosan nő.

Történeti áttekintés 4.

❖ Informatikai modulokkal kiegészítve lokális hálózatok segítségével épül fel a számítógéppel integrált termelés, angol nyelven: **Computer Integrated Manufacturing, rövidítve: CIM**, amely a gyáron belüli funkciók és a külvilággal való kapcsolatok nagy rendszerre integrálódásának kiteljesedése.

❖ 2005-től jelent meg a „**Digitális Gyár**” fogalma, amely a termelés és anyagmozgatás teljes automatizálását jelenti.

Rugalmas gyártócella fogalma I.

Rugalmas gyártócella (Flexible Manufacturing Cell, FMC)

- Különböző munkadarabok automatikus gyártására alkalmas berendezés, amely képes az esetenként változó gyártási feladathoz történő gyors alkalmazkodásra.
- A rugalmas (forgácsoló) gyártócella egy **szervezési egység**, amely állhat egy vagy több (forgácsoló) szerszámgépegységből, megmunkáló központból.

Rugalmas forgácsoló gyártócella fogalma II.

Rugalmas gyártócella

- **Mukadarabcsaládok** elemeit munkálja meg,
- Kiegészítő funkciók; munkadarab- és szerszám ellátás, mérési és felügyeleti funkciók automatizáltak,
- Felügyelet (kezelő személyzet) nélküli , vagy csökkentett létszámmal történő üzemelés a második és a harmadik műszakban (akár vasárnap)

Rugalmas gyártócella fogalma III.

- A gyártási feladat változása nem mindig igényel felszerszámozást, gépelőkészítést, elegendő a megmunkálási program megváltoztatása,
- A gyártócellák felépítése függ a munkadarab jellegétől:
  - ❖ a szekrényes alkatrészeket **paletták**on mozgatják
  - ❖ a forgástest alakú alkatrészek mozgatására leggyakrabban **ipari robotokat** (síkportál, illetve térportál) használnak. A robot végezhet szerszám-, vagy munkadarab-befogó készülék cserét is.

Rugalmas gyártócella fogalma IV.

❖ A gyártócellák felépítése függ a munkadarab jellegétől, a forgástest alakú munkadarabok gyártására alkalmas gyártócellák (esztergáló cellák) és szekrényes alkatrészek gyártócellái leginkább a **munkadarab mozgatás** megoldásában mutatnak jelentős eltérést.

❖ Az következő dián látható néhány - eszterga gyártócellán megmunkálható - alkatrész fényképe.

Rugalmas forgácsoló gyártócella fogalma

Eszterga gyártócellán elkészíthető munkadarabok

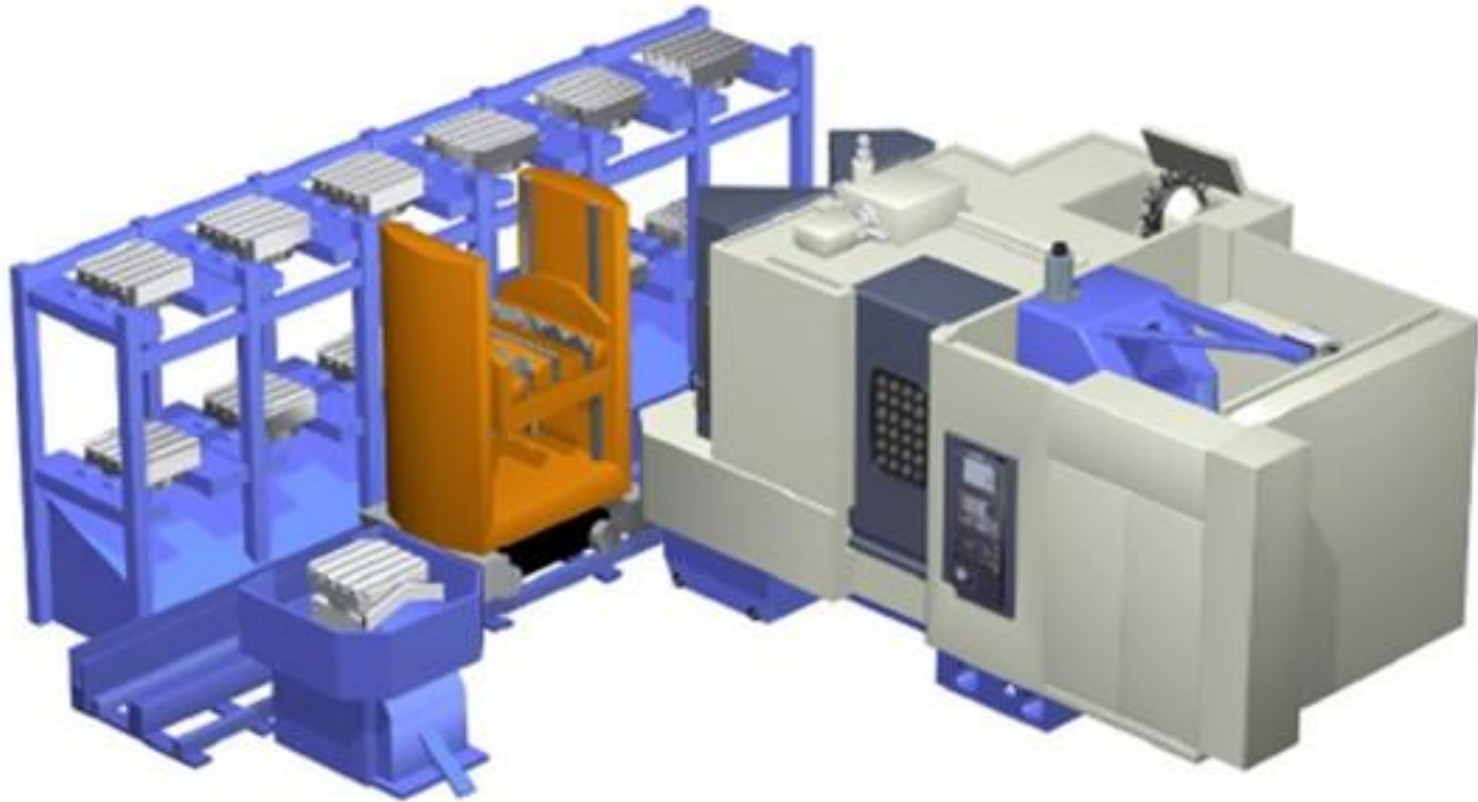

Rugalmas forgácsoló gyártócella

A sík felületekkel határolt, úgynevezett **szekrényes** alkatrészeket palettákon mozgatják (Az ábrán a kék színű tárolón látható, szürke színű készülékek a paletták.) A **paletta** egy speciális készülék, az iparban - a szekrényes alkatrészek szállítására - általánosan használt. Erre szerelik fel a munkadarabot a gyártás előtt, majd ezen halad a munkadarab a gyártás során az egyes munkaállomások között. Ennek segítségével történik a szerszámgépeken - az úgynevezett „palettacserével” - a megmunkálásra váró és a megmunkálandó munkadarabok cseréje. A gyártás befejezése után a munkadarabot leszerelik a palettáról. Méreteit szabványok rögzítik.

Rugalmas gyártócella fogalma

Gyártócella emeletes palettatárral

Rugalmas forgácsoló gyártócella

A **forgástartest** alakú alkatrészek mozgására leggyakrabban ipari robotokat használnak.

A térkihasználás szempontjából legelőnyösebb a felsőpályás **portál robot** alkalmazása. Megoldhatja a munkadarab- és a szerszámcserét, sőt a munkadarab-befogó készülék cseréjét is.

A portálrobot lehet **síkportál**, vagy **térportál** robot.

A **térportál** robot

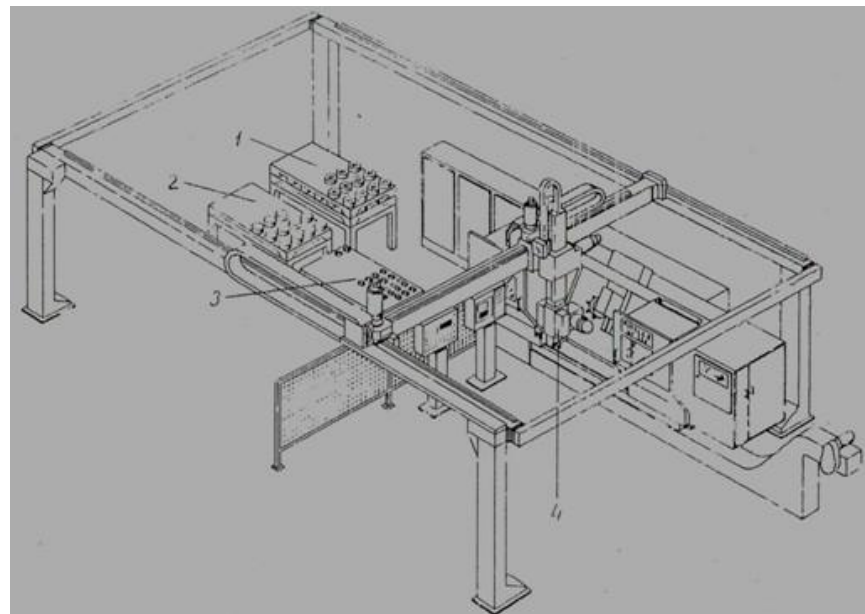
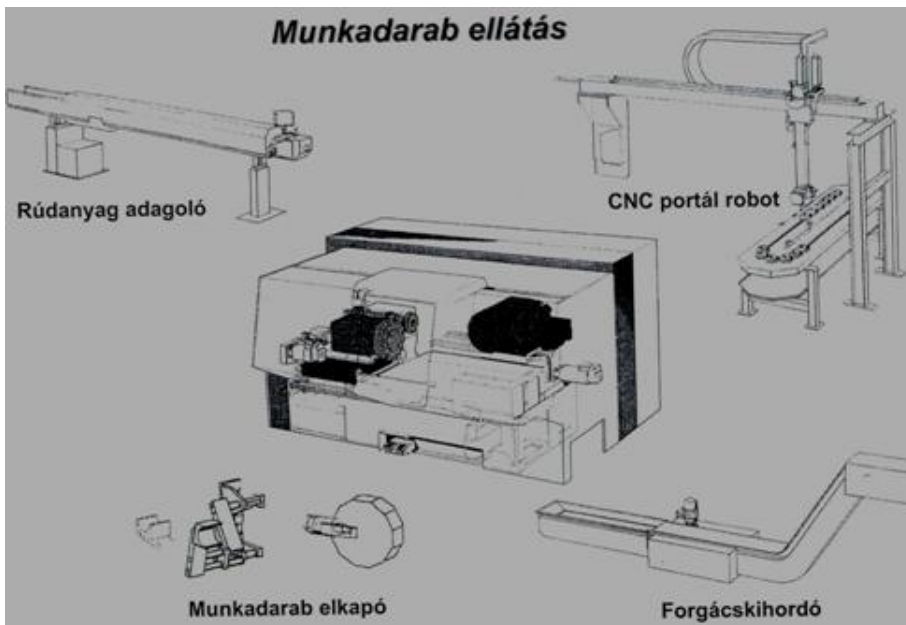
- három mozgástengellyel rendelkezik, alkalmas egy adott térben elhelyezkedő objektumok kiszolgálására képes,
- kedvező helykihasználásával megoldhatja a teljes körű kiszolgálást,
- költségesebb megoldás

A **síkportál** robot

- Kettő mozgástengellyel rendelkezik, csak egy adott síkban elhelyezkedő objektumok kiszolgálására képes.
-

Rugalmas forgácsoló gyártócella

Gyártócella síkportálrobottal

Gyártócella térportálrobottal

Egyszerű megoldást jelent az esztergagép mellett elhelyezett, vagy az oldalára épített ipari robot, amely a szerszámgép és annak közvetlen közelében elhelyezett tároló között dolgozik. A kedvezőtlen helykihasználása miatt ez a megoldás egyre inkább háttérbe szorul.

Megmunkáló központok

Machining Center, MC

A forgácsoló szerszámgépek, valamint a szerszámgépek részegységeinek, építőelemeinek fejlődését

- ❖ a nagyobb fő- és mellékmozgási sebességek,
- ❖ a szélesebb alkalmazási kör (pl. a forgácsoló központok),
- ❖ a nagyobb pontosság és
- ❖ a nagyobb megbízhatóság iránti igény határozza meg.

Nagy jelentőséggel bír az un. elektronikus kinematikai lánc megjelenése, továbbá a közvetlen (direkt) hajtások (a főorsóval egybeépített villamos motor).

Forgácsoló gyártócellák, gyártórendszerek

- ❖ A **CNC** (Computer Numerical Control) általánossá válása azt (is) jelenti, hogy a szerszámgépet a gépkezelő csak közvetett formában, a vezérlő berendezés révén irányítja, és így a szerszámgép konstrukciós felépítésénél nem kell figyelembe venni az ember adottságait, ➡ az új szerszámgép struktúrák nagyszámú variációi
- ❖ Gépészeti szempontból a korszerű CNC vezérlésű szerszámgép egyszerűbb, mint a hagyományos szerszámgép.
- ❖ Valamennyi mozgástengely egyedi hajtással rendelkezik, ➡ a kinematika egyszerűbb.
- ❖ Az egyes funkciók tipizáltak, a szerszámgép építő egységei többnyire készen vásárolhatók beszállítóktól.
- ❖ A szerszámgépgyártás fokozatosan szerelő iparággá válik.

A forgácsoló szerszámgépek két nagy csoportja különböztethető meg:

- a **szekrényes** (sík felületekkel határolt) alkatrészeket megmunkáló szerszámgépek (ezek közé sorolhatók a **megmunkáló központok**), illetve
- a **forgástest alakú munkadarabok** megmunkálásra alkalmas szerszámgépek (ezek közé sorolhatók az **eszterga központok**).

Fejlődésük sokáig egymástól függetlenül, elválasztva folyt. Jelenleg a két csoport érzékelhetően közelít egymáshoz; így például egy esztergáló központ csak abban különbözik egy megmunkáló központtól, hogy ez utóbbi a munkadarabbal nem tud forgó mozgást végezni.

Megmunkáló központok jellemzői:

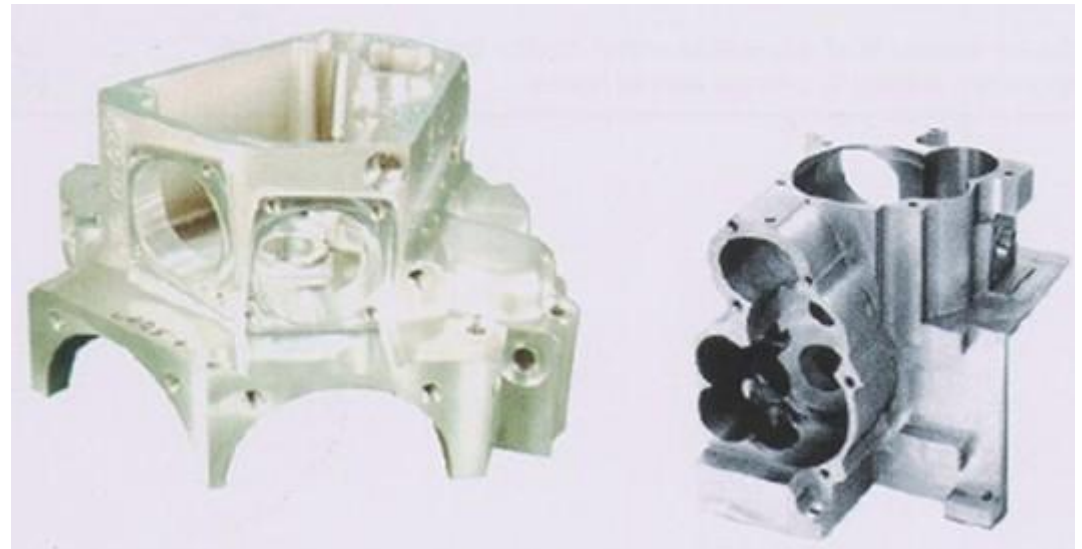
- Forgácsoló gyártócellák meghatározó komponensei,
- Különböző műveletek egy felfogásban történő elvégzése, készre munkálása, **műveletkoncentráció**
- Elsősorban szekrényszerű, illetve bonyolult, szoborszerű alkatrészek, térbeli felületek megmunkálása alkalmasak
- Műveletek: fúrás, marás, dörzsölés, menetvágás, stb.
- CNC vezérlés
- Automatikus szerszámcsere,
- Osztó, forgó asztal, a munkadarab négy oldalának megmunkálására
- Mérési és felügyeleti funkció

Megmunkálóközpontok jellemzői:

- Automatikus munkadarab (paletta) csere
- Magas automatizáltsági szint, rugalmasság, gyors alkalmazkodó képesség a változó gyártási feladathoz

Megmunkáló
központokon
megmunkálható
jellegzetes
alkatrészek

Megmunkálóközpontok

- ❖ A rugalmas gyártócellák és –gyártórendszerek alapját képezik
- ❖ Követelmények:
  - Szerszámtár és szerszámcsereelő rendszer elhelyezése a főorsó közelében
  - A három lineáris tengelyt kiegészítő egy, vagy két forgó tengely (3D, 4D, 5D)
  - A munkadarab cserét biztosító állandó asztalmagasság
- ❖ Gépmegoldások:
  - Vízszintes főorsó elrendezésű megmunkáló központok
  - Függőleges főorsó elrendezésű megmunkáló központok

Megmunkálóközpontok

Példák a különböző kivitelekre:

- Vízszintes megmunkáló központok
- Függőleges megmunkáló központok
- 4, 5 tengelyes (4D, 5D) megmunkáló központok

5 tengelyes (5D) megmunkálóközpont (SZE laborban)

Megmunkálóközpontok (Példák)

Öttengelyes megmunkálóközpont munkatere (SZE)

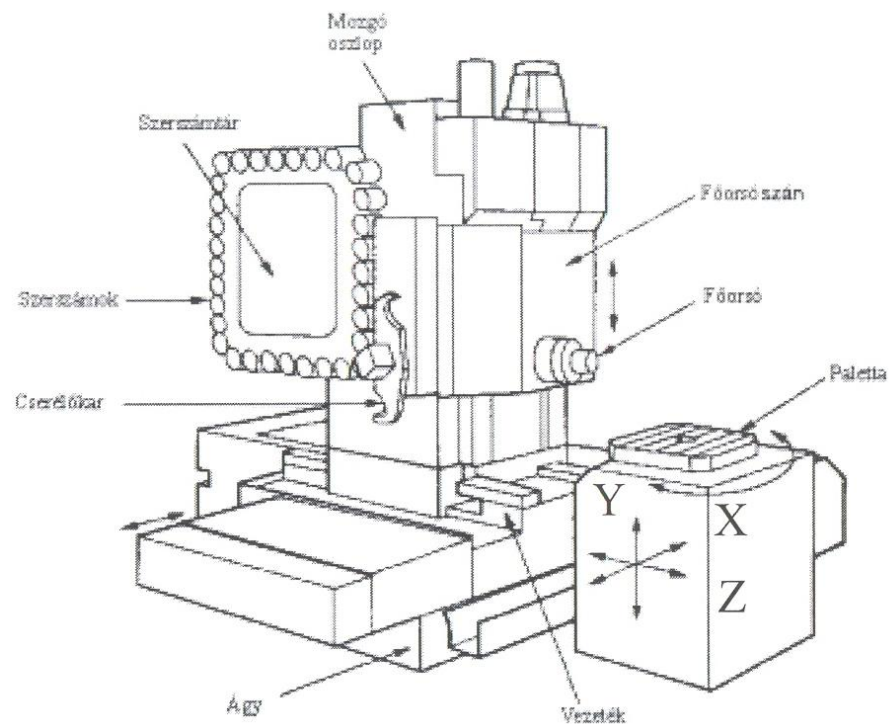
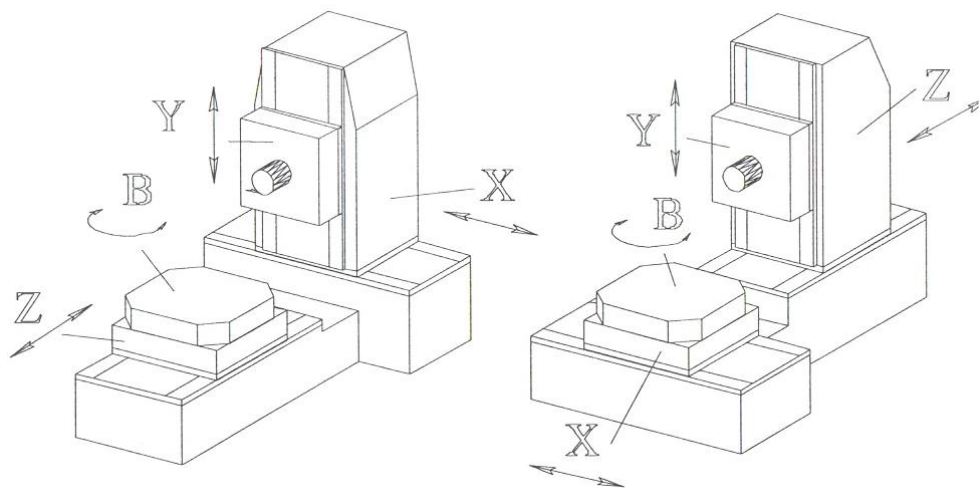

Háromtengelyes megmunkálóközpont (SZE)

Megmunkálóközpontok

Jellegzetes vízszintes megmunkáló központok

Mozgó oszlopos változatok

Álló asztalos MC kétkaros szerszámcsrlővel, lánctárral

Megmunkálóközpontok

Szerszámgephez kötött koordináta-rendszer

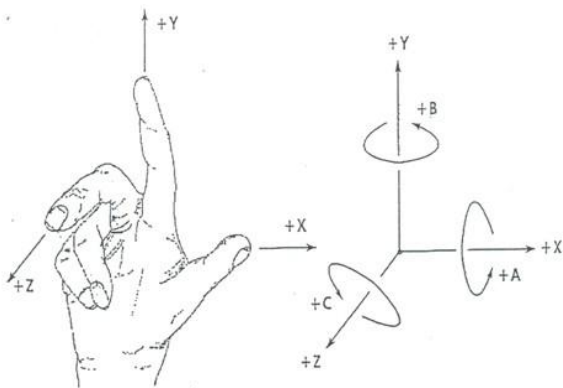
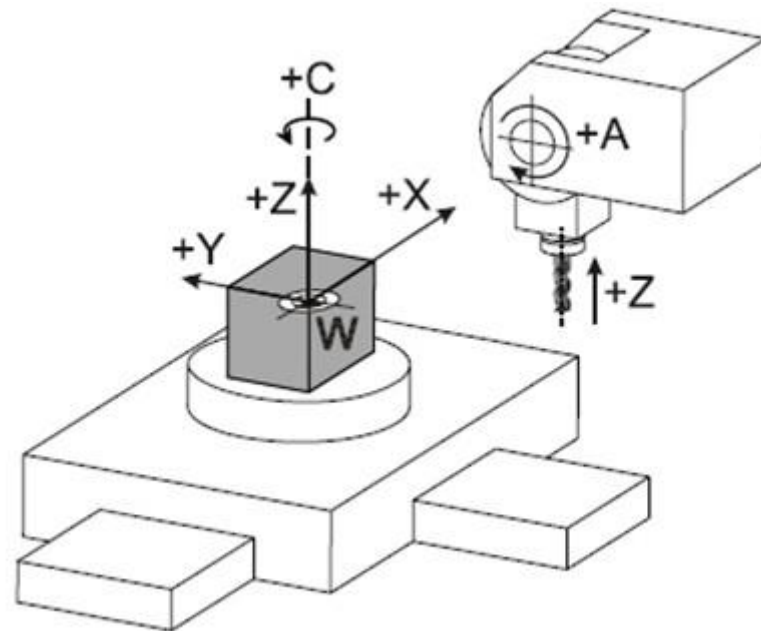

Bild nach DIN 66 217

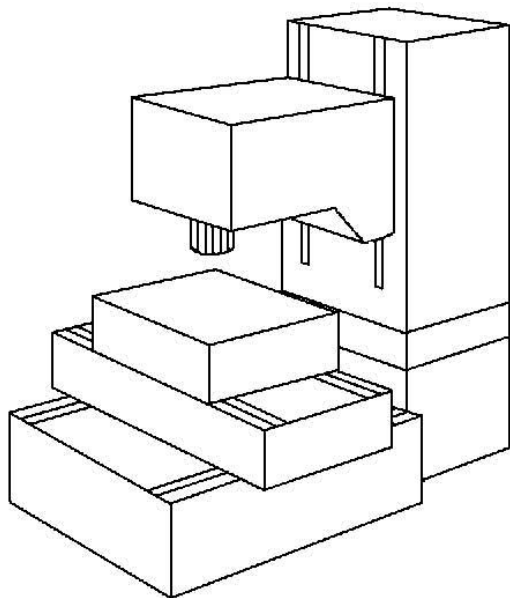

Öttengelyes megmunkáló koordináta rendszere

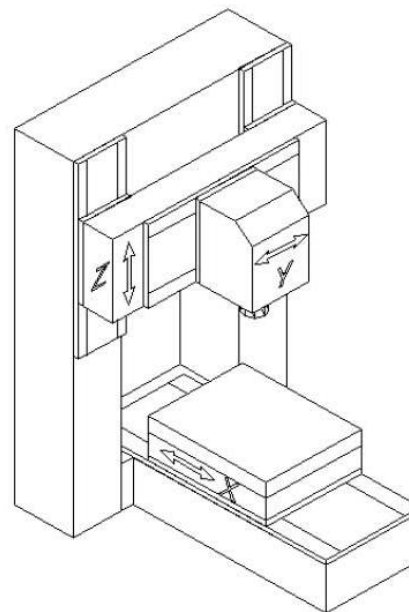

Megmunkálóközpontok

Koordináta asztalos függőleges gép

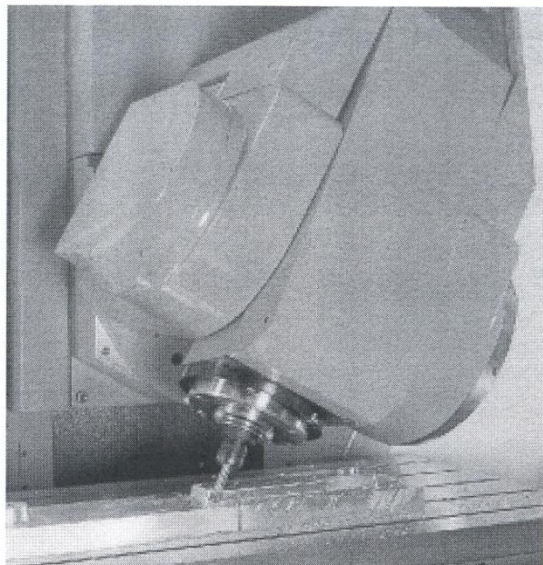

Állókapus (portális) megmunkálóközpont

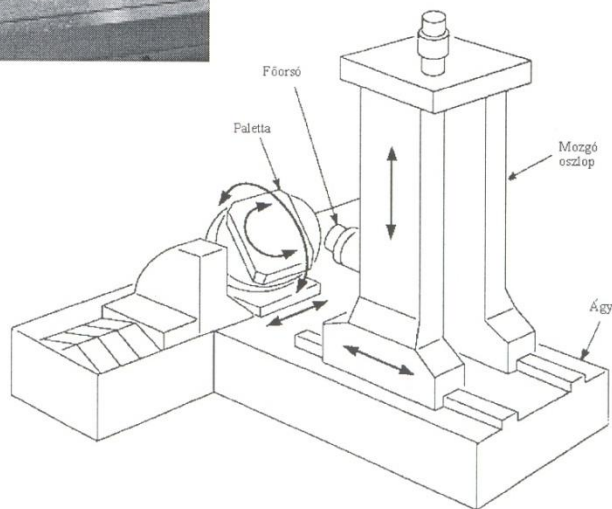
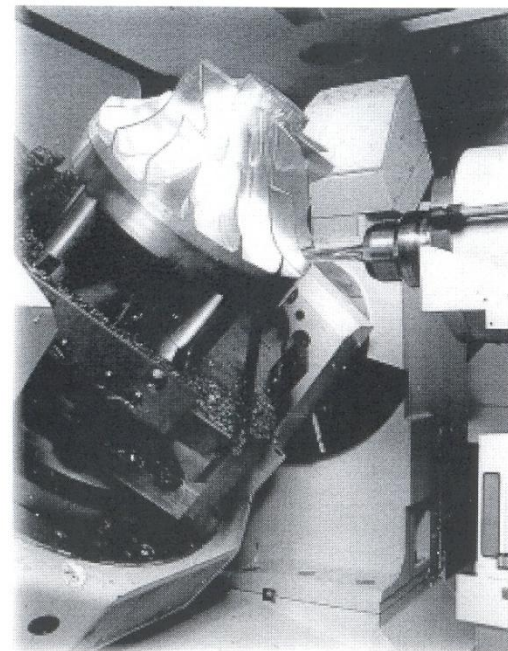

Rugalmas gyártórendszer felépítése

4, 5 tengelyes megmunkáló központok

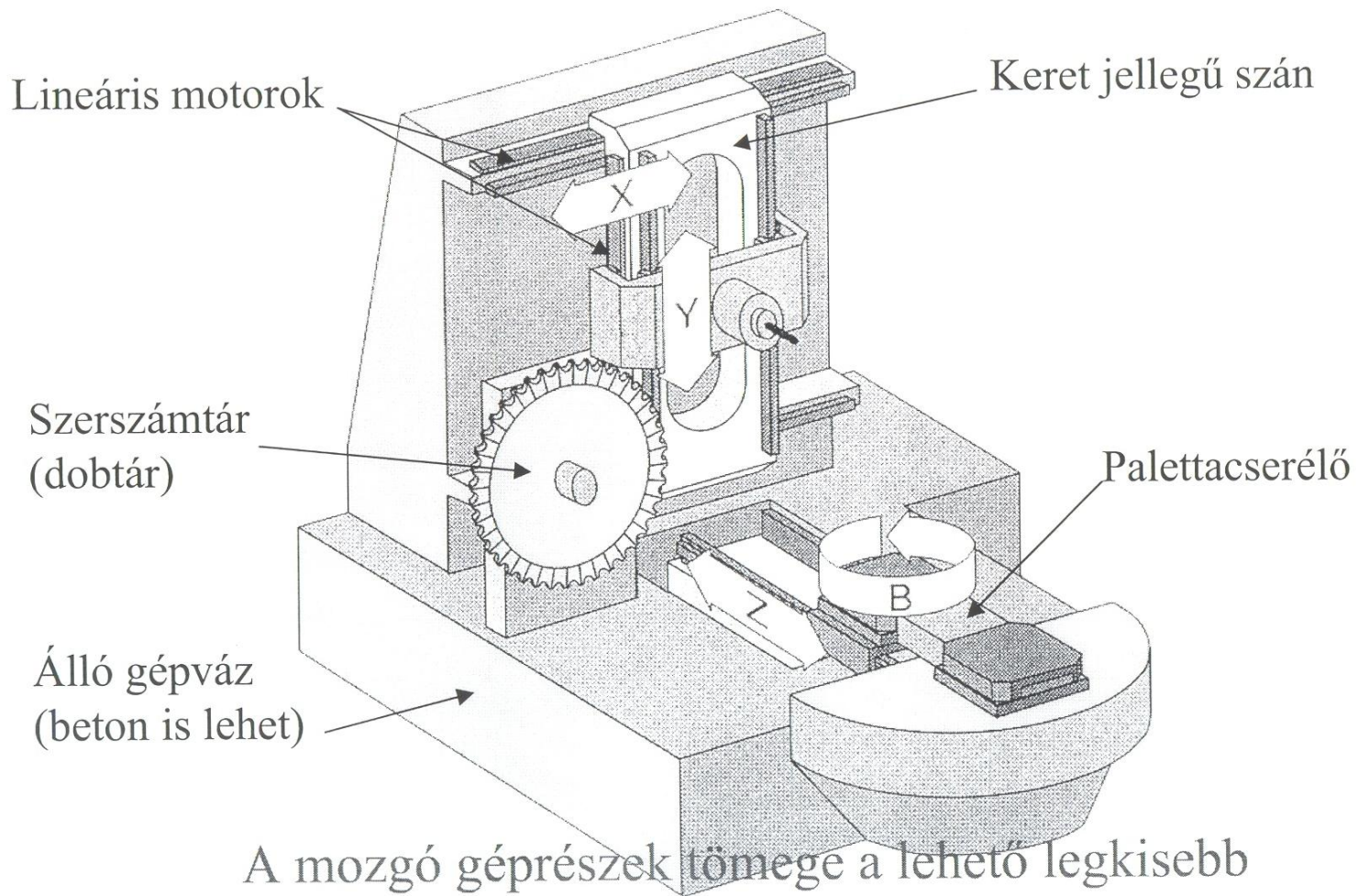
Rotációs mozgásokat végezheti csak az asztal vagy csak a főorsó, de lehet megosztva is

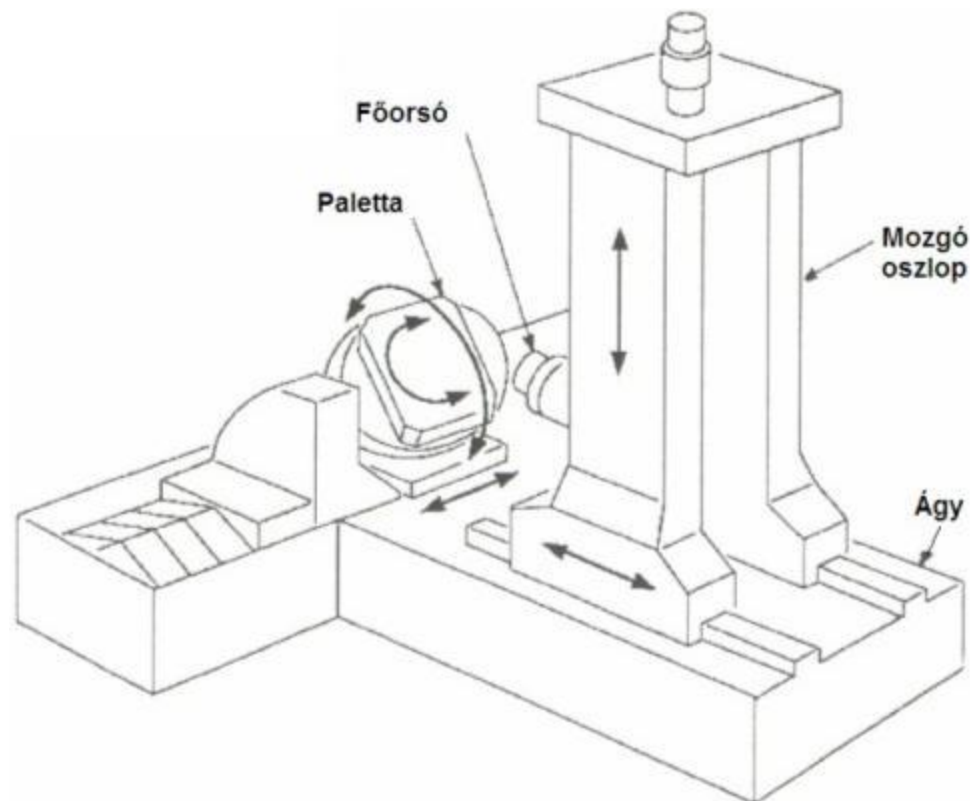
Megmunkálóközpontok

Vízszintes
megmunkáló
központ
lineáris
motorokkal

Öttengelyes megmunkáló központ

Szerkezeti, konstrukciós jellemzők

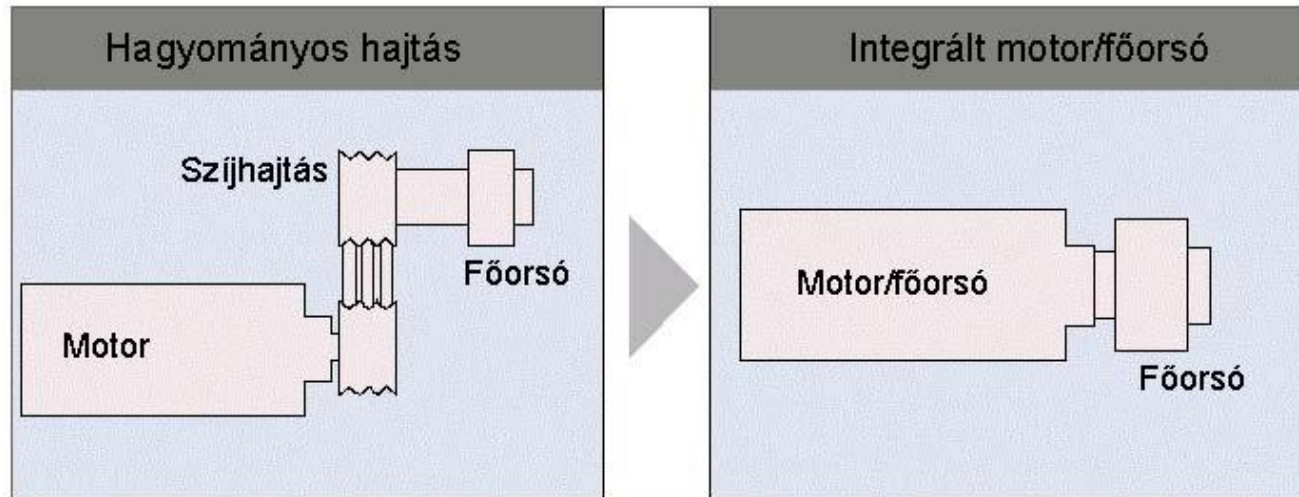
- Főhajtás, direkt hajtású főorsó
- Előtoló hajtóművek
- Szerszámcsereélők
- Munkadabcsere (paletta csereélők)
- Osztó asztal

Főhajtás

Régebben:
hajtómotorok
aszinkron, majd
pólusváltós
motorok

Napjainkban: a fordulatszám-növekedés tendenciája, ami a főhajtóművek vonatkozásában a fokozatok csökkenését és a közvetlen hajtás (motor-főorsó kapcsolat) elterjedését eredményezi.

A tízezres nagyságrendnél kezdődik , furatköszörűknél pedig a 200.000 fordulat/perc sem számít ritkának.

Ezt a fejlődést a hajtás és szabályozástechnika, és a csapágyazások nagymérvű fejlődése tette lehetővé.

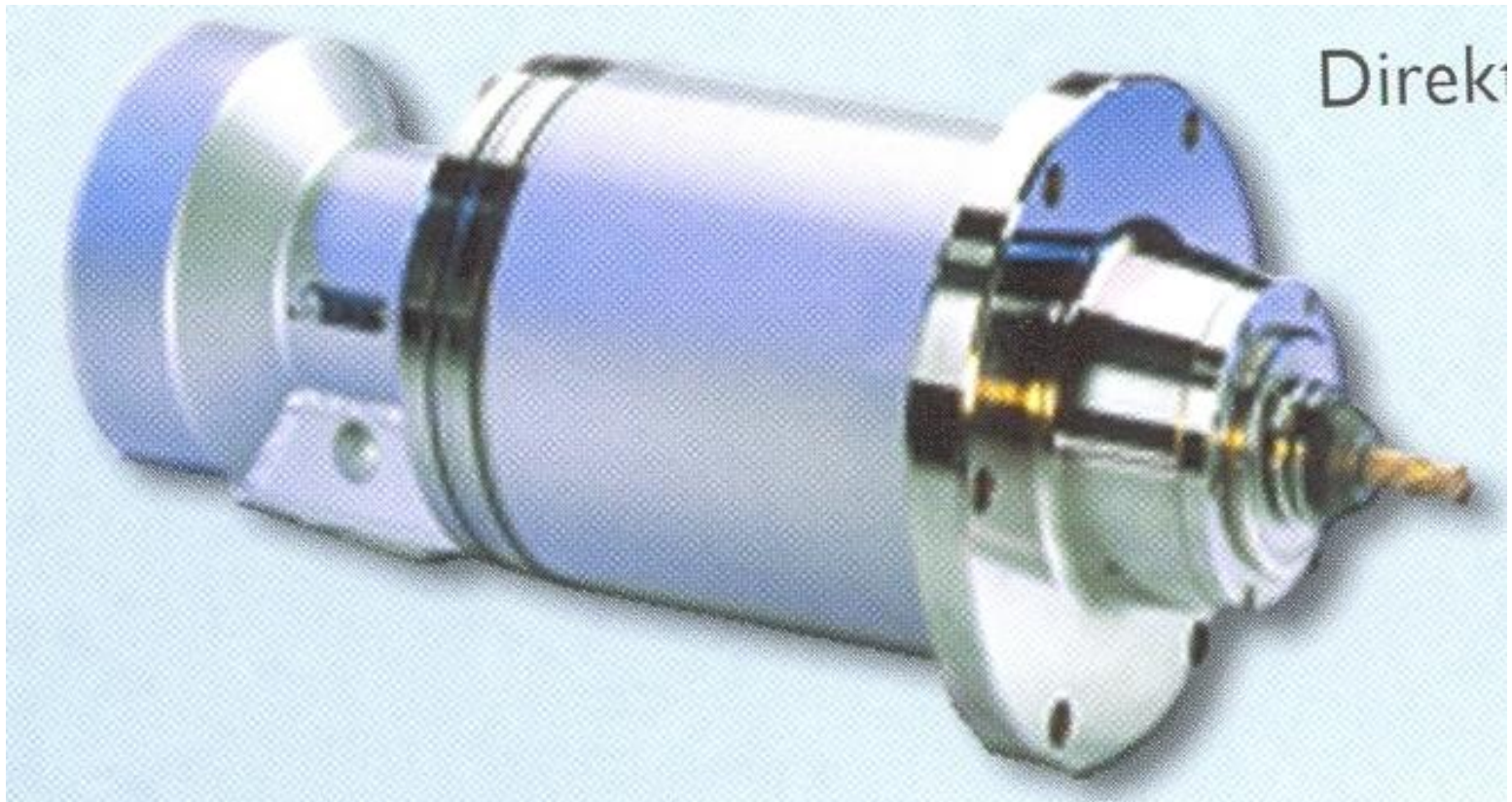

➤ **Főhajtóműveknél** az egyenáramú (**DC**) motorok korlátozott sebességszabályozhatóságuk és a szénkefék kopása miatt egyre inkább az **aszinkron váltóáramú (AC)** motoroknak adják át a helyüket.

Ezek egyszerűbb változatai a sebességszabályozást **frekvenciaszabályozással**, a nagyobb, pontosabb motorok az un. **vektor szabályozással** (az armatúraáram és a rotoráram bonyolult szabályozásával) oldják meg.

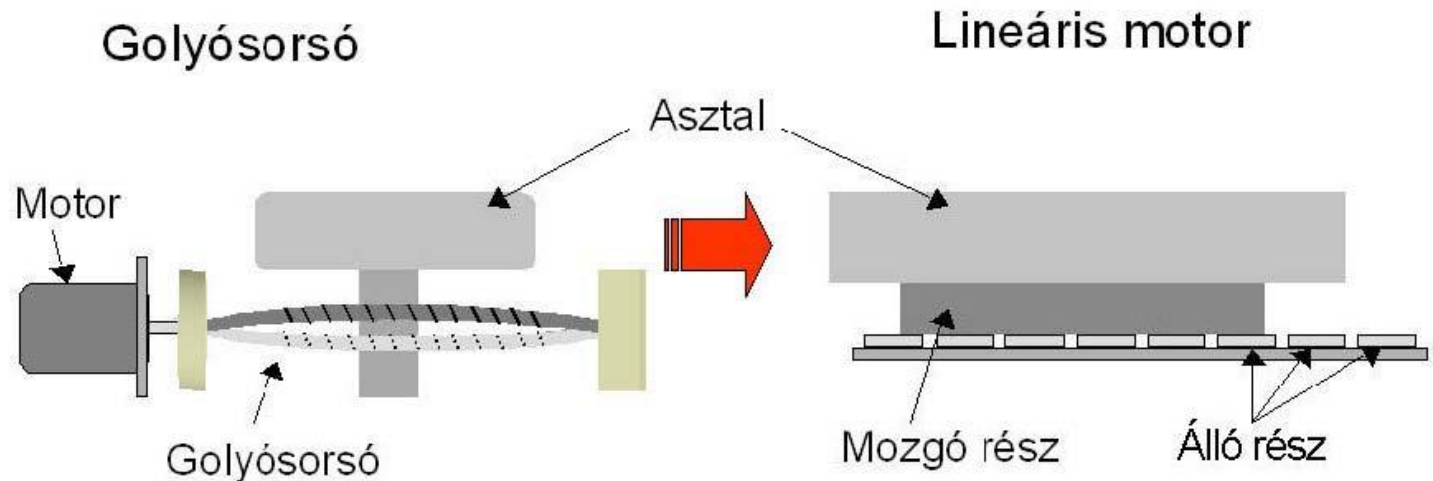

Direkt hajtású főorsó

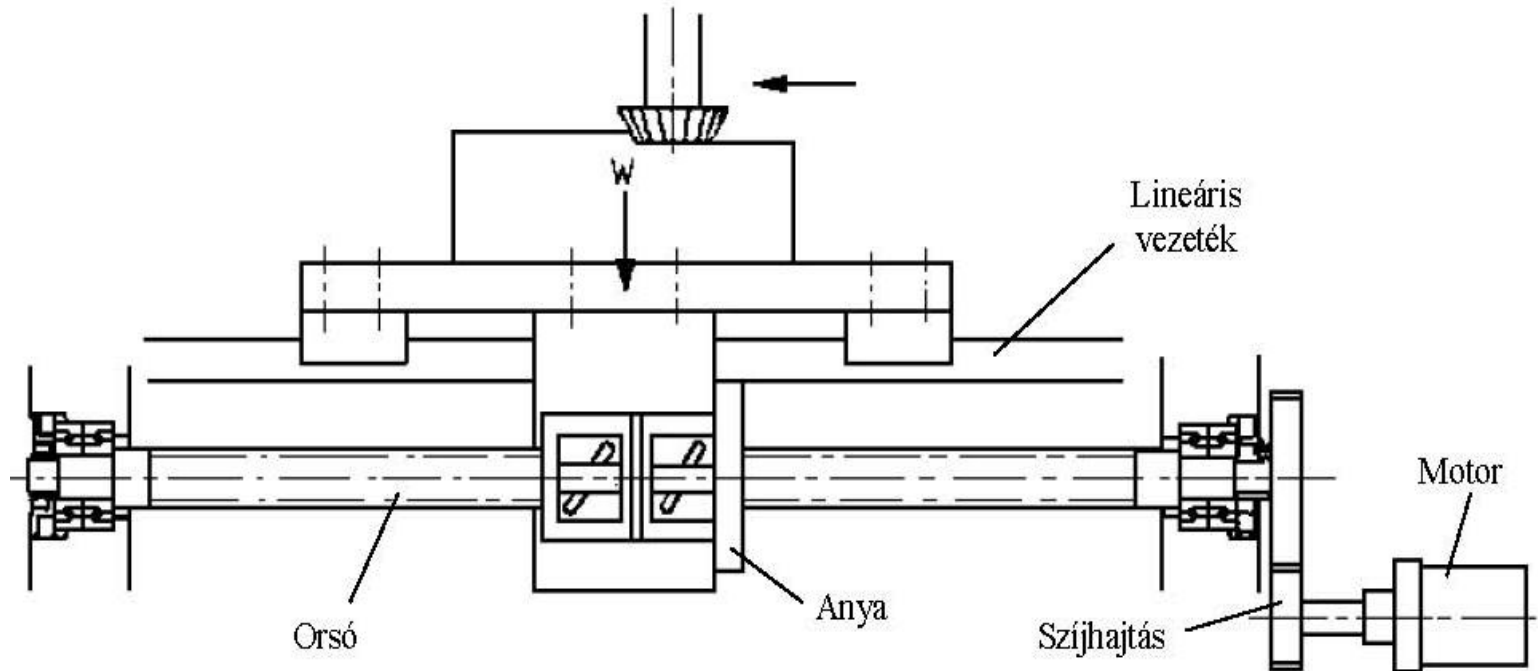
- **Az előtoló hajtások motorjainál** a főmotorokhoz hasonlóan váltóáramú indukciós motorok (un. **AC** szervók) kerültek előtérbe. Ezek rövid ideig a névleges nyomaték többszörösét képesek kifejtetni, ezért a szánok gyorsítására jól megfelelnek.
- Terjednek a **lineáris** hajtású szerszámgépek.

Hagyományos hajtástechnika

- Orsómenetemelkedés, orsófordulatszám, hő, kopás, rezgések,
- Elektromechanikus hajtás golyósorsóval

Golyósorsó-anya kapcsolat

Hagyományos hajtástechnika

A technika határai:

- Maximális előtolás $V_B = 5 \dots 30 \text{ m/min}$
- Max. gyorsjárat sebesség $V_E = 30 \dots 60 \text{ m/min}$
- Maximális gyorsulás $a = 10 \text{ m/s}^2$
- A hajtáselemek maximális terhelhetősége
- Elektromechanikus hajtásnál a maximális erősítési tényező: $K_v = 3 \dots 5 \text{ (m/min)/mm}$

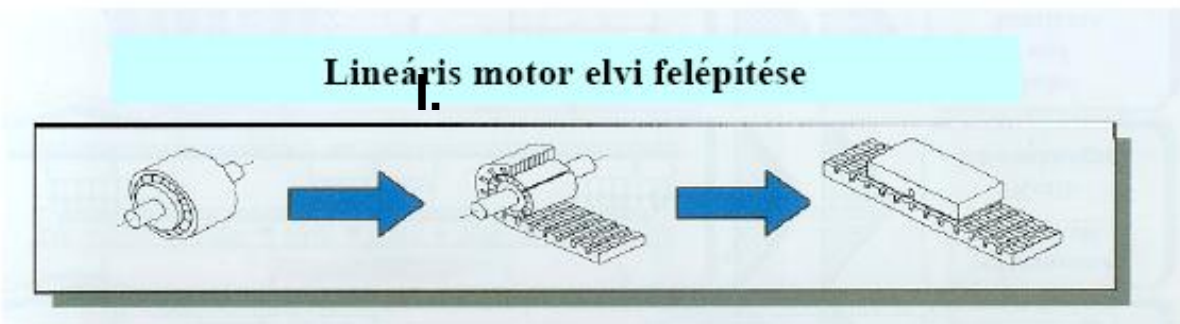

A hagyományos mechanikus hajtások főbb hátrányai:

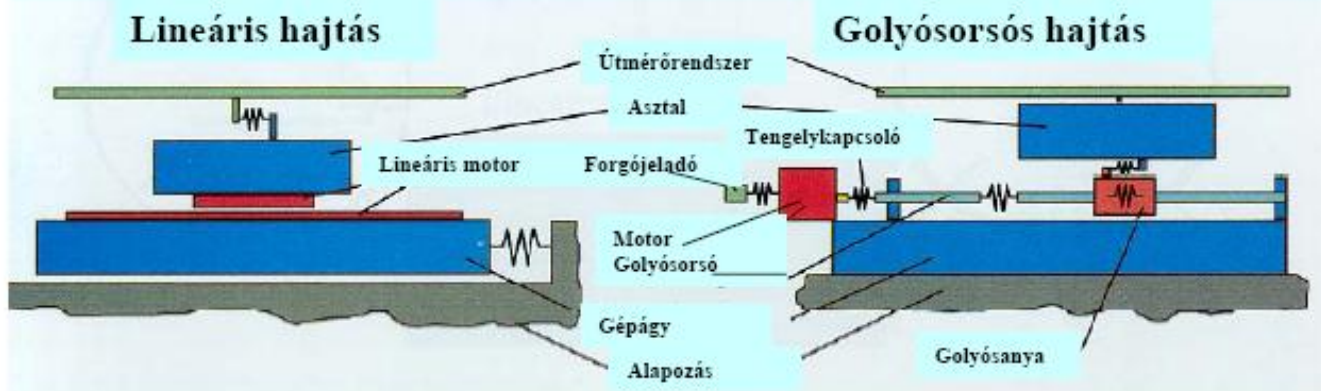
- Korlátozott a hajtáselemek maximális terhelhetősége
- Problémát okozhat a hajtás által keltett mechanikus rezonanciafrekvencia
- Számolni kell a hő, a kopás, valamint a rezgések által okozott működési problémákkal is.

LINEÁRIS HAJTÁS ELVE

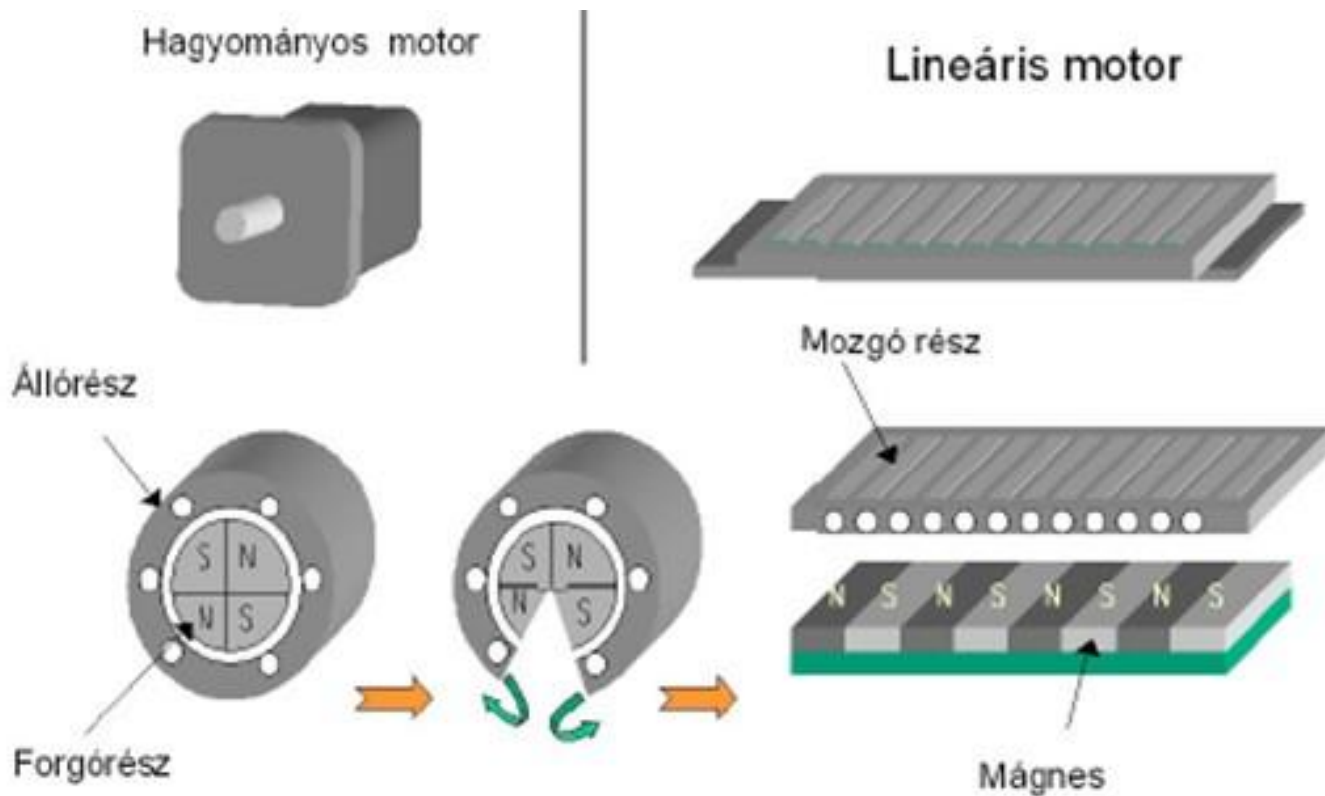
Szerszámgépek közvetlen hajtásátvitele

Megmunkálóközpontok

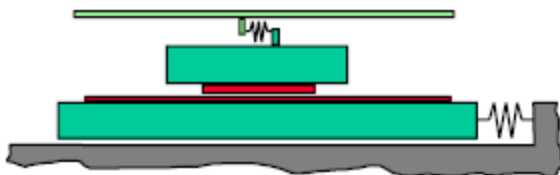
Lineáris motor elvi felépítése

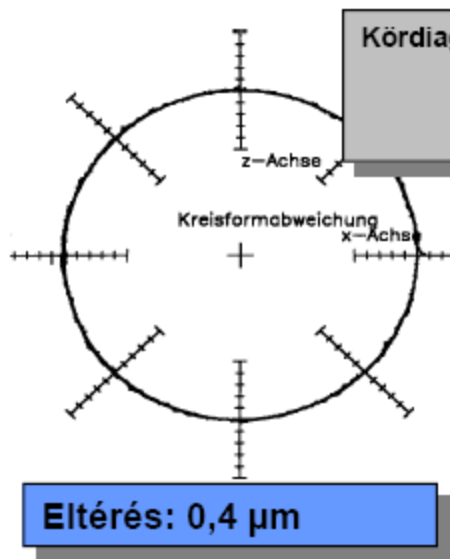
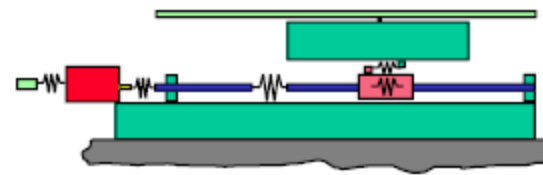
Megmunkálóközpontok

LINEÁRIS HAJTÁS ELVE III.

Lineáris hajtás

Golyósorsós hajtás

Kördiagramm „Lookahead/Előretékintő” vezérlés esetén

Átmérő: 300 mm

Sebesség: 4 m/min

Tömeg: ca. 1,2t

A lineárhajtástechnika előnyei

Lineáris motorok alkalmazásával kiesnek a megmunkálóközpontok hagyományos hajtáselemei mint pl.: golyósorsó, hajtómű és kuplungok.

Ezáltal és a modern digitális hajtás-technika felhasználásával a következő előnyök érhetők el:

- nincsenek mechanikus hajtáselemek,
- egyszerű szerelhetőség,
- magas gyorsulási képesség a kontúr és pozícionálási pontosság megtartása, nagy dinamika, rövid pozícionálási idő,
- nagy kontúrponosság magas mozgási sebességek mellett is
- nincs forgásirányváltási hiba,

A lineárhajtástechnika előnyei (folytatás)

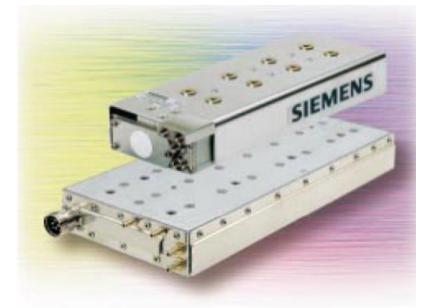
- nincs a hajtáselemek kopása által okozott játékhiba
- nagy sebességtartási képesség
- nagy szerkezeti merevség, jó terhelhetőség
- magas megbízhatóság a kopóelemek hiánya miatt
- kismértékű kopás, hosszú élettartam, kisebb karbantartási igény,
- túlterhelési sérülések elkerülése a motorba épített hőmérsékletfelügyelet által

Lineáris hajtástechnika hátrányai:

- ❖ Magas mágneses tér a motornál, ezért mágnesezhető anyag megmunkálása esetén védeni kell a motort a forgácstól
- ❖ A motorhűtéssel szemben magasabb követelményeknek kell megfelelni
- ❖ Magasabb elektromos követelmények

Erőteljesen terjednek a
lineáris hajtású
megmunkálóközpontok

Osztó, forgó asztalok

A megmunkáló központok fontos szerkezeti egysége a folyamatos forgású NC vezérléssel ellátott asztal. A függőleges forgástengelyű, nagy pontosságú, szögelfordulás a legfontosabb követelmény, tipikus feladat a szekrényszerű alkatrészek – egymással szöget bezáró felületein lévő - felületelemeinek megmunkálása (pl. fúrás, marás).

Két típusa ismert:

- a folyamatos forgású és
- az osztó („indexelő”) asztal.

Ezek feladata és konstrukciós kivitele jelentősen eltérő.

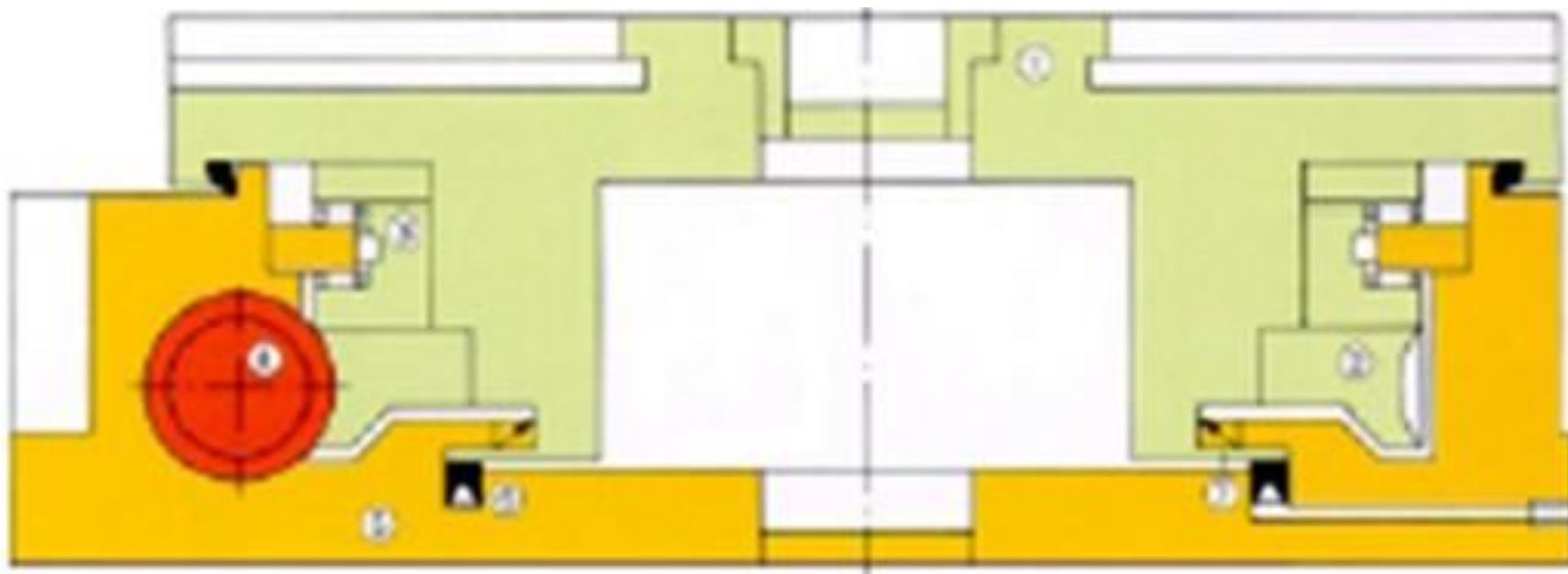
Osztó, forgó asztalok

A **folyamatos forgású asztal** teljesen azonos a lineáris tengelyekkel, a vezérlő programból lehet megadni a forgó mozgás értelmét, helyzetét és szögsebességét. Fontos jellemzője, hogy mind álló, mind forgó helyzetében is lehet forgácsolni.

Az **osztó asztalok** a munkadarabot véges számú szöghelyzetbe fordítják, kiemelt jelentőséggel bír a 90° -onkénti elforgatás, mert a leggyakrabban egymásra merőleges irányokban kell forgácsolt felületeket készíteni.

Osztó, forgó asztalok

Folyamatos forgású forgó asztal

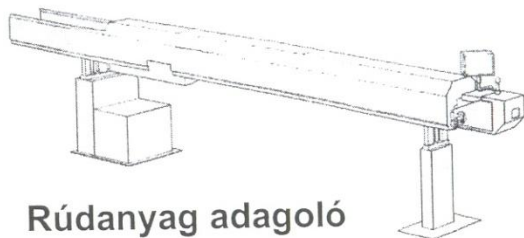

Munkadarab ellátás

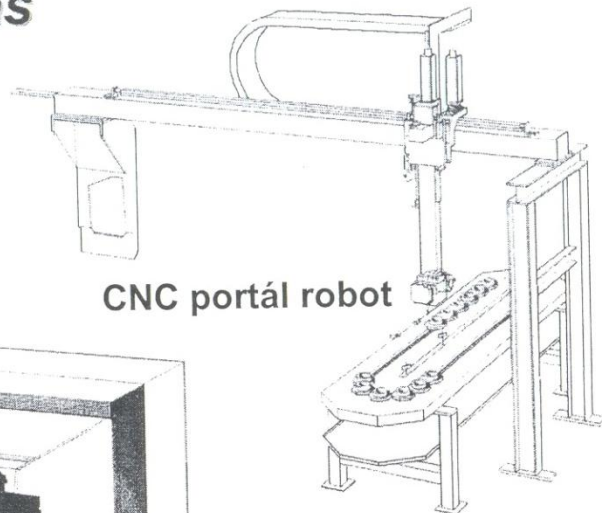

Munkadarabellátás

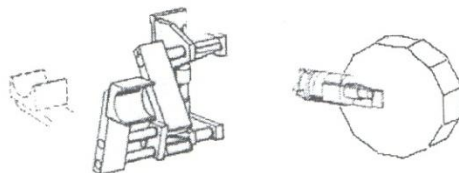
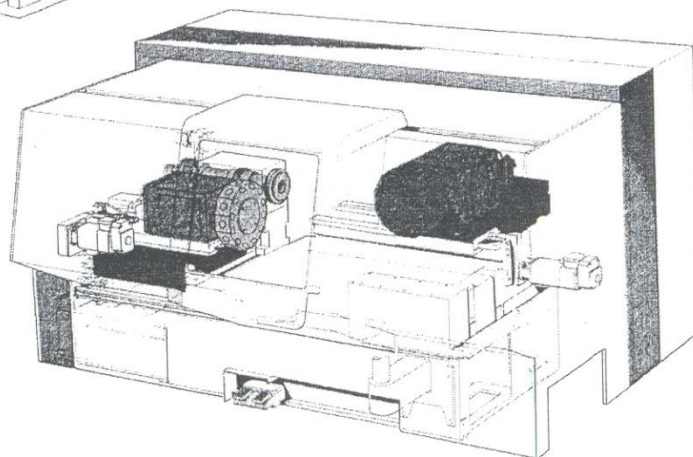
Munkadarab ellátás

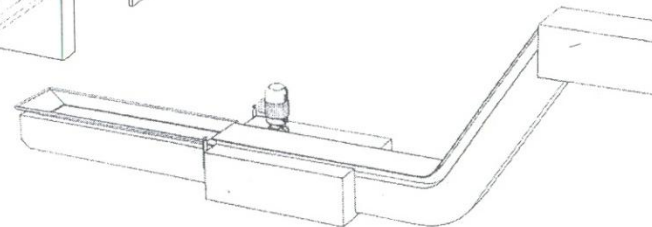
Rúdanyag adagoló

CNC portál robot

Munkadarab elkapó

Forgácskihordó

Munkadarabellátás

A rugalmas gyártócellákat részegységeit, azaz

- ❖ a szerszámgépeket,
  - ❖ az ipari robotokat
- további egységek, alkotó elemek egészítik ki.

Ezek:

- paletta tároló és cserélő egységek,
- robotkocsik
- mosóberendezés
- mérőberendezés
- szenzorok
- vezérlés

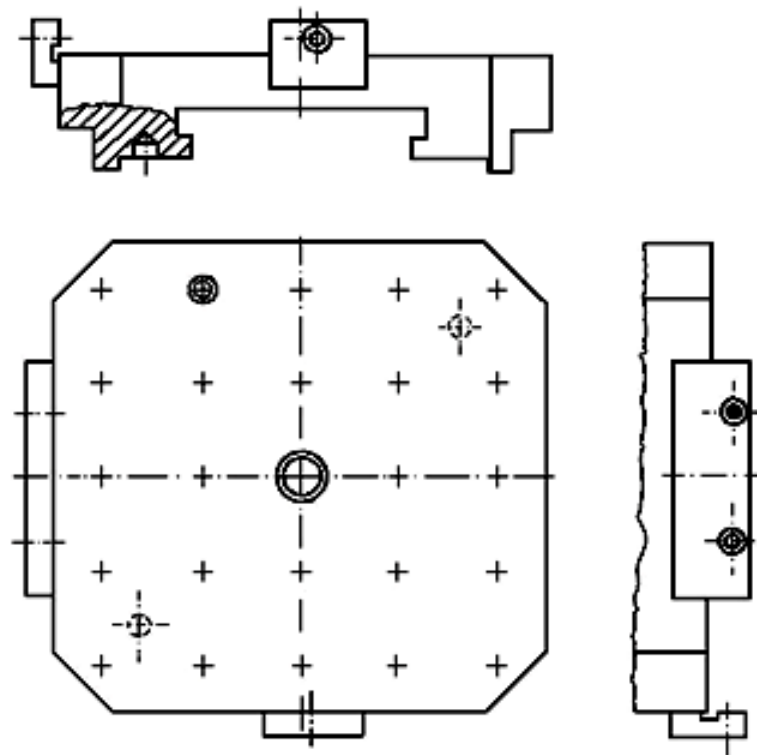
Munkadarabellátás

Paletta, palettatároló egységek, automatikus paletta csere

ISO szabvány szerinti paletta

☞ a szekrényszerű alkatrészek tárolására és a szerszámgépek közti mozgatásra.

A szerszámgépre szabványos csatlakozó felülettel rögzíthető palettát, amelyik elvégzi a munkadarab felfogását, technológiai palettának nevezik.

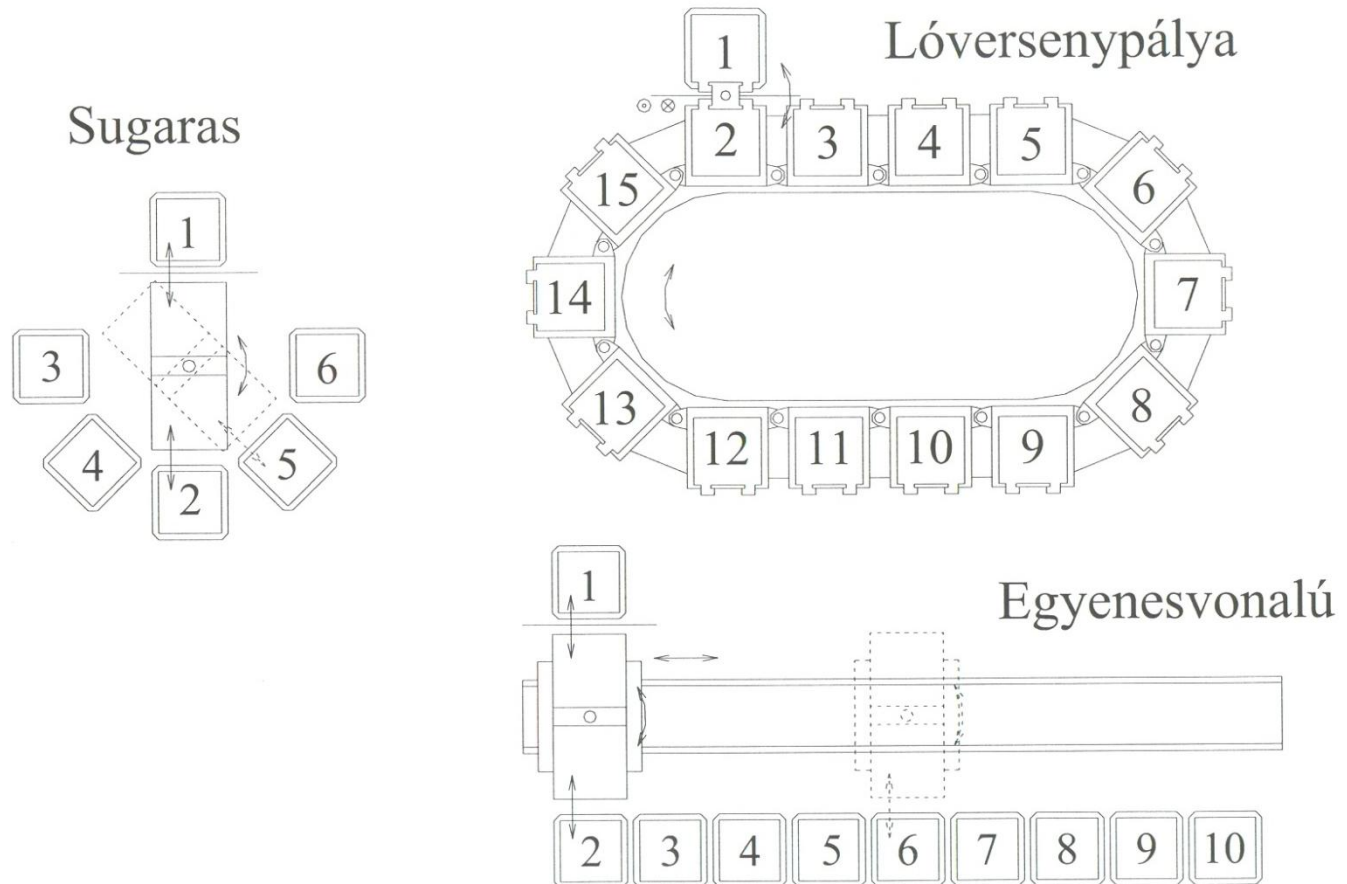

A technológia paletta mérete fontos gépjellemző.

Munkadarabellátás

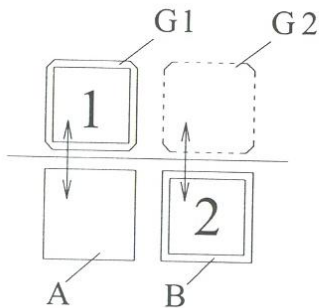
Paletta
tároló
elrendezések

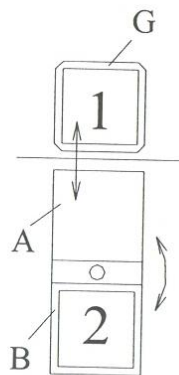
Megjegyzés:
Az 1. paletta a
szerszámgépen van

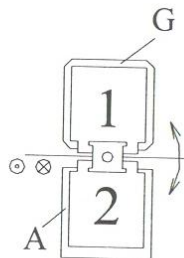
Automatikus palettacsere

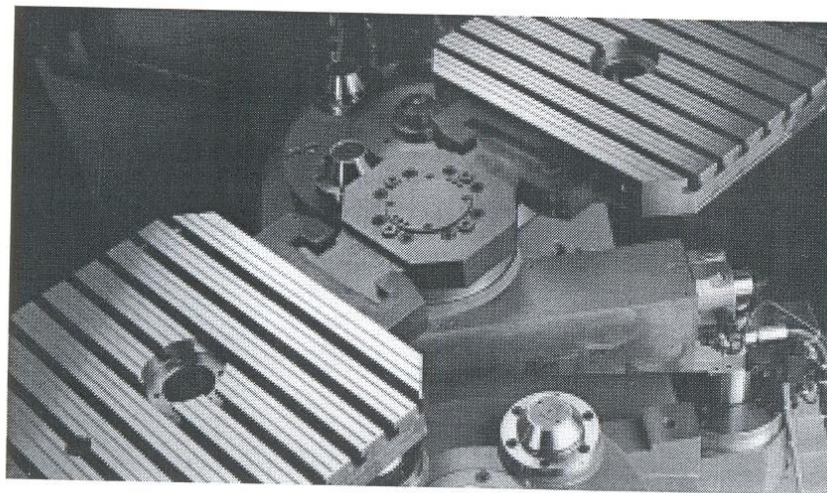
Áttoló
típus

Áttoló -
fordító

Emelő - átfordító palettacserélő

Számítógép vezérlésű induktív robotkocsik

(Automatic Guided Vehicle, AGV)

A szállítórendszer lehet:

- ❖ pályához (sínhez) kötött,
- ❖ padlón mozgó vagy függesztett,
- ❖ a munkadarabot közvetlen formában vagy
- ❖ palettán szállító.

- A számítógép **vezérlésű induktív robotkocsik**, amelyek általában a padlóba süllyesztett elektromos kábel indukciós jeleit érzékelve „tájékozódnak” (Automatic Guided Vehicle, AGV) megbízható és elsősorban nagy méretű, hosszú megmunkálási idejű egységekből álló rendszerek kedvelt szállító egységei.
- Pályájuk – a lefektetett útvonalon belül – szabadon programozható.

Munkadarabellátás

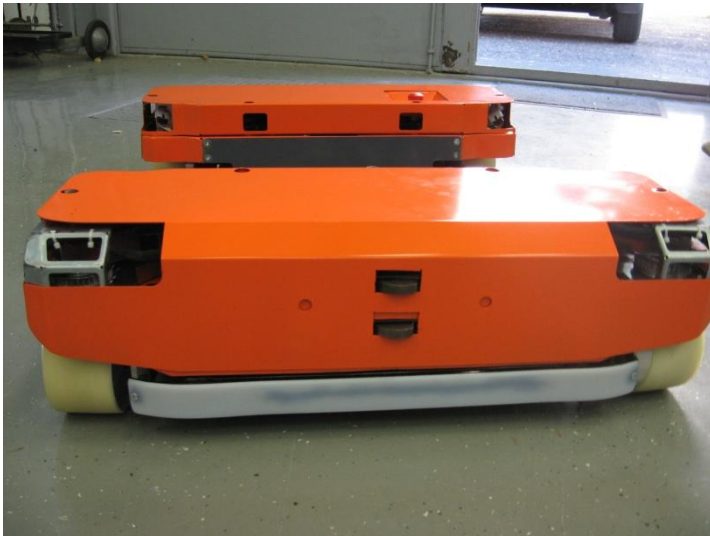

➤ Hátrányuk, hogy a szerszámgépek között viszonylag széles útvonalat igényelnek és a közvetlen paletta/munkadarab cseréhez pozicionálási pontosságuk csak kiegészítő egységekkel lehet elegendő.

Munkadarabellátás

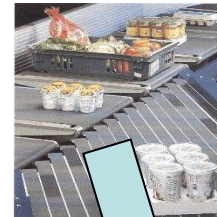
Robotkocsi (Automatic Guided Vehicle, AGV)

Technika

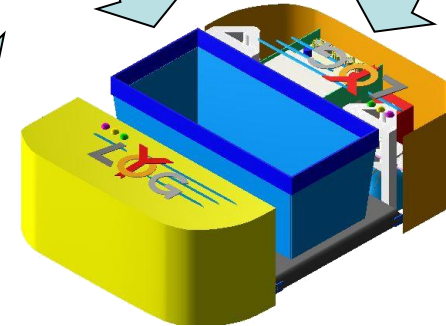
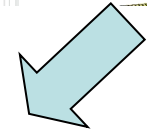
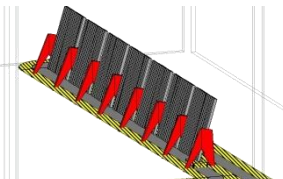
Szortírozás

Állványstruktúra

Automatizálás

Minden egy technikával

Szerszámellátás

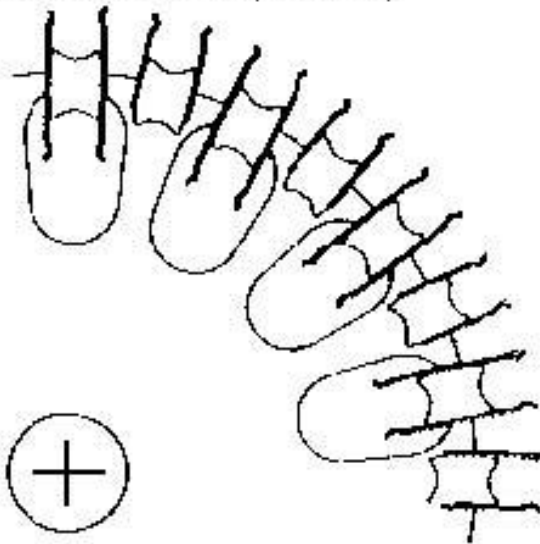

Szerszámellátás

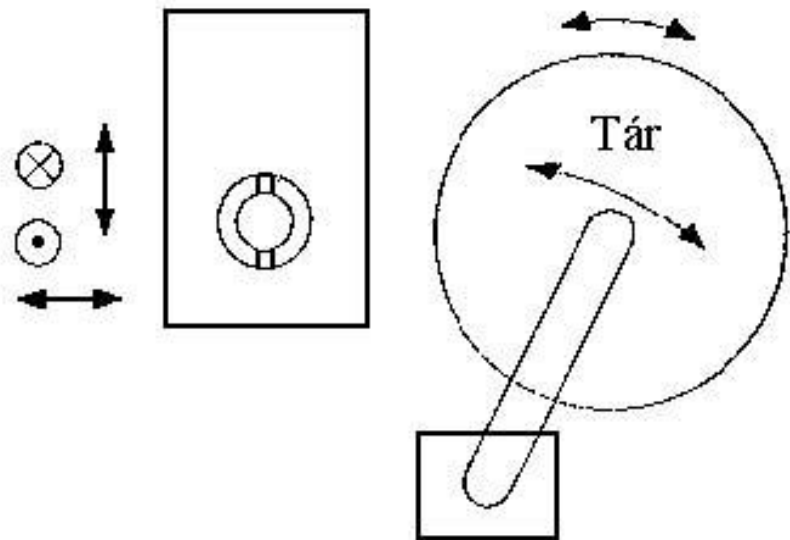
Szerszámellátás, szerszámcsereélők

A megmunkáló központ jellegzetes építőeleme a szerszámtár és az automatikus szerszámcsereélő.

Szerszámtár (részlet)

Főorszán

Szerszámellátás

Szerszámellátás, szerszámcsereélők

A szerszám gép csak több szerszámmal tudja készre munkálni a munkadarabot, mert - különösen a furat megmunkálásnál használt - szerszámok erőteljesen specializálódtak, egy-egy szerszám csak egy-egy furatméret, alak- és felületi minőség létrehozására alkalmas. Az automatikus folyamat szerves része a főorsóban lévő szerszám kicserélése a következő megmunkálási művelethez (mozzanathoz) szükséges szerszámra. Ez lényegében **szállítási feladat**. Az éppen dolgozó szerszám a főorsóban van, az adott munkadarab (munkadarabhalmaz) megmunkálásához szükséges többi szerszám pedig rendezetten a szerszámtárban (szerszám magazinban) helyezkedik el.

Szerszámellátás, szerszámcsereélők

A főorsóban lévő szerszámot el kell szállítani a tár egy kijelölt helyére, a szerszámtár egy másik helyéről pedig az új, soron következő szerszámot kell a főorsóhoz szállítani. Másodlagos folyamatként mind a tároló helyeknél, mind a cserélő szerkezetnél, mind a főorsóban

- ❖ a rögzítés és oldás,
- ❖ a megfogás és
- ❖ az elengedés zajlik le összehangolt módon, amikor a tár, a cserélő és a főorsó egymásnak adják át a szerszámot

Szerszámellátás, szerszámcsereélők

A szerszámtárak típusai:

- dobtárak,
- lánctárak és
- egyenes táruk.

Alapvető konstrukciós követelmény, hogy a szerszám tár és a főorsó **egymáshoz közel helyezkedjen el** a minél rövidebb cserélő mozgás biztosítása érdekében.

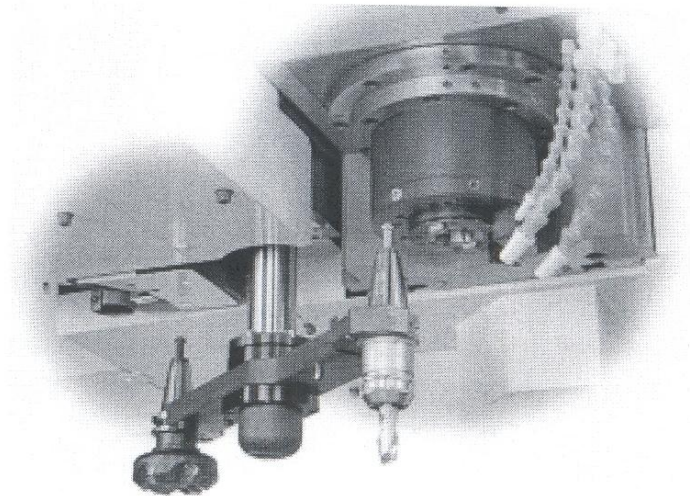
A dobtár egyszerű kör alakú tárcsa, ennek kerületén helyezkednek el a szerszámtartók. A dobtáraknak kedvezőtlen a helykihasználása.

A lánctár speciális tagokból felépített lánc, ezekre a lánctagokra egy-egy szerszámtartó elemet erősítenek.

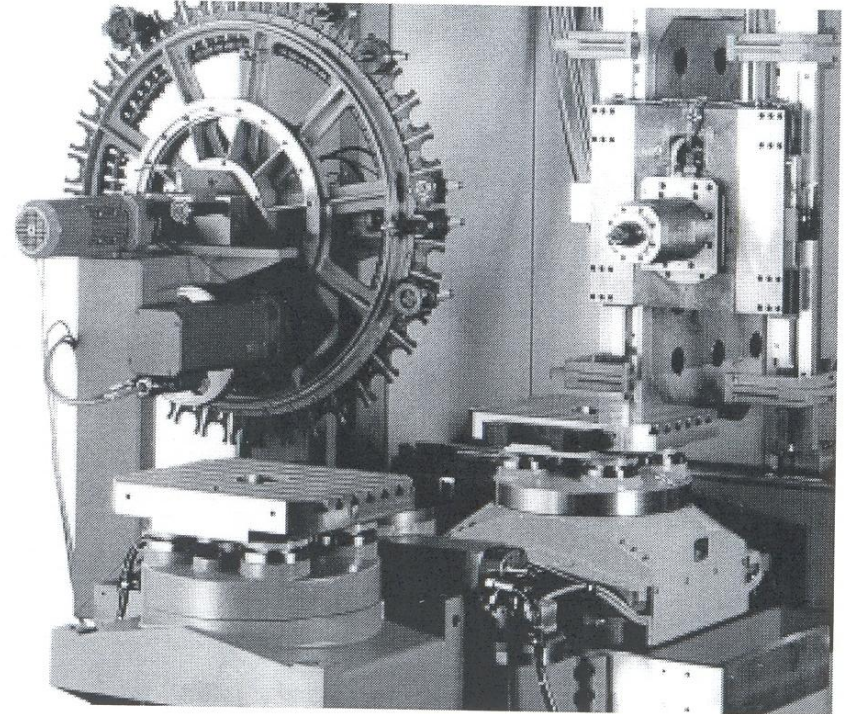

Szerszámellátás

Példák szerszámcserélőre

Kétkarú cserélő

Közvetlen (cserélőkar nélküli)
elrendezés dobtárral

Esztergáló gyártócellák

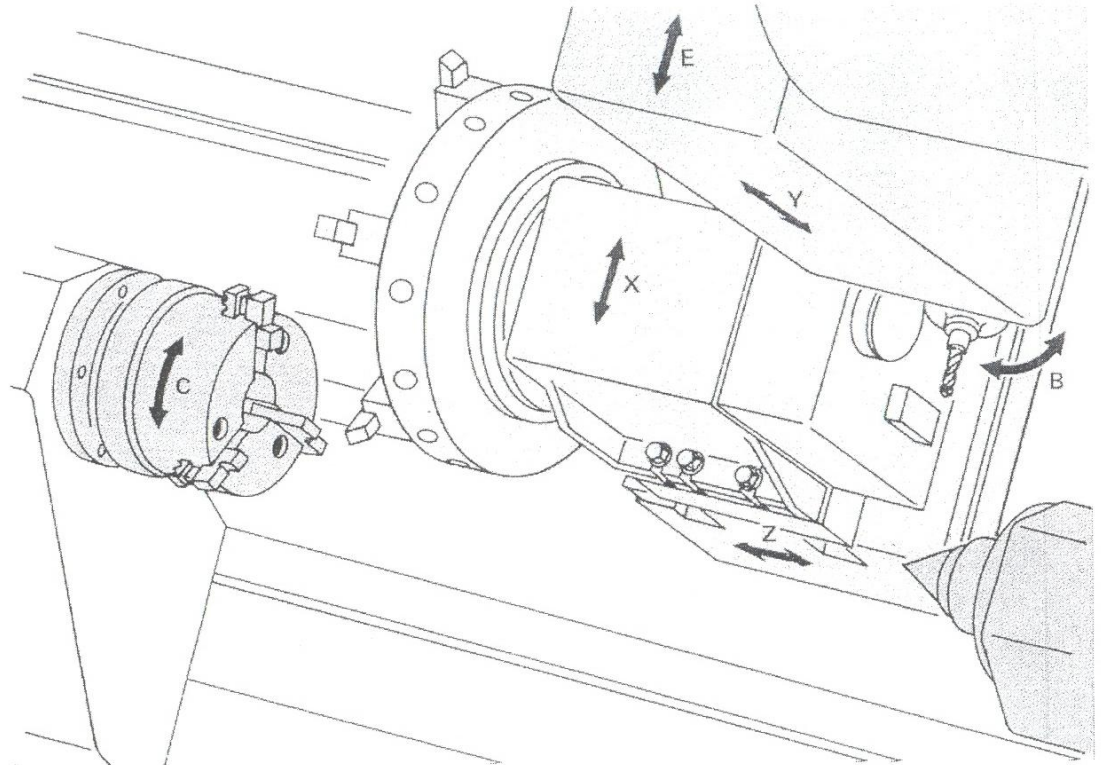
**Eszterga jellegű
megmunkáló gépen/
eszterga
gyártócellán
elkészíthető
munkadarabok**

Esztergáló gyártócellák

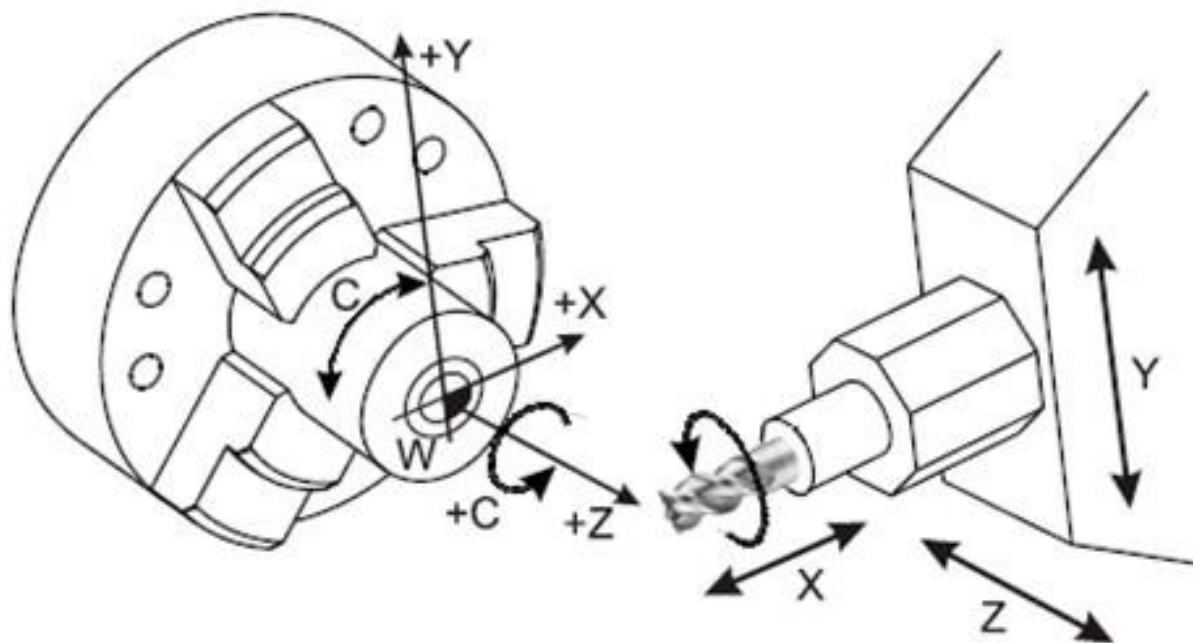
Esztergáló központ
Külön szánnal hajtott
szerszámokkal

Eszterga gyártócellák

Eszterga központ és koordináta tengelyei

Esztergáló gyártócellák

Iker- és segédorsós esztergáló központok

Gyakran a munkadarab még az előzőekben felvázolt szerszámgépen sem munkálható meg mindkét oldalról, a munkadarabot 180°-kal át kell fordítani, és újra be kell fogni. Ezt az átfordítást kézzel, vagy – gyártócellánál - ipari robottal és egy kettős megfogó szerkezettel meg lehet oldani. Ennek ideje növeli a mellékidőt, más megoldást is kerestek. Olyan eszterga központokat is készítenek, amelyeknek két, egymással szemben elhelyezkedő főorsóval rendelkeznek, ezeknél az átfogási művelet helyettesíthető azzal, hogy a két főorsó veszi át egymástól a munkadarabot.

Esztergáló gyártócellák

Iker- és segédorsós esztergáló központok

A kétorsós szerszámgépeknek két alaptípusa ismert:

- **ikerorsós**, vagy
- **segédorsós** eszterga központokat építenek.

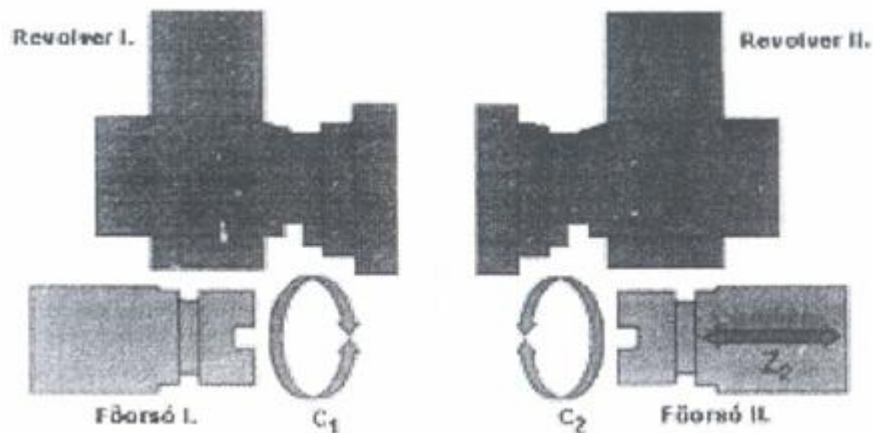
Az **ikerorsós** szerszámgépnél a két főorsó azonos teljesítményű és pontosságú, valójában két szerszámgép összeépítésének felel meg.

A **segédorsós** szerszámgép esetén a segédorsó kisebb teljesítményű és csak a kevésbé kényes műveletek elvégzésére szolgál. Követelmény a két orsó pontos együttfutásának biztosítása.

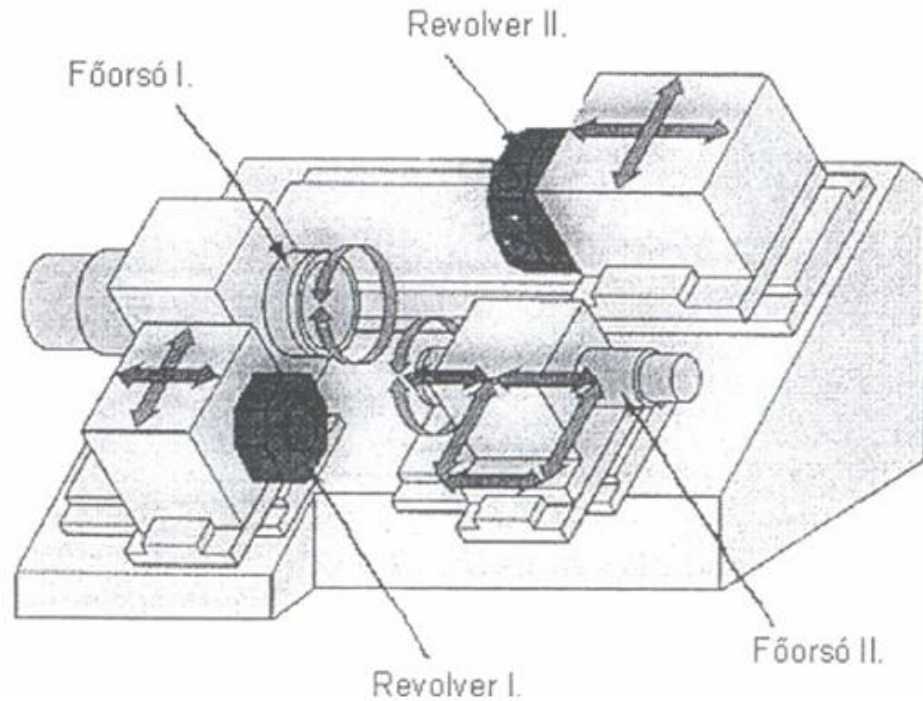

Esztergáló gyártócellák

Iker- és segédorsós esztergáló központok

Ikerorsós esztergáló központ

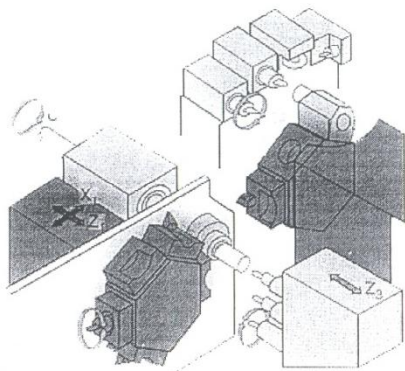

Segédorsós esztergáló központ

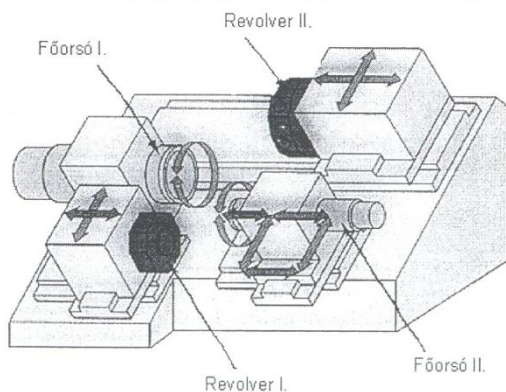

Esztorgáló gyártócellák

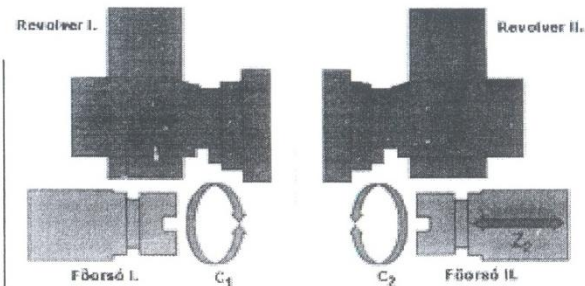
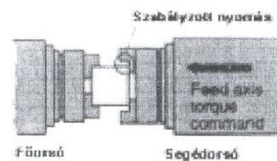
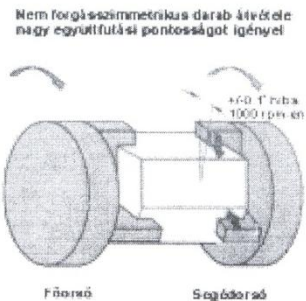
Iker- és segédorsós esztorgáló központok

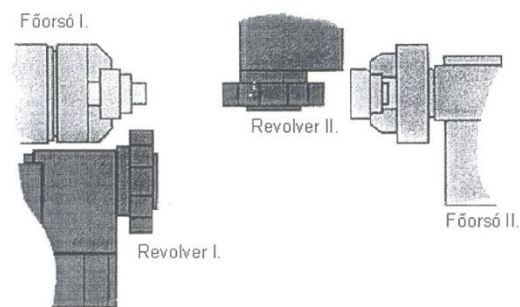
Tornos Bechler segédorsós
hosszeszterga automata

Miyano ANC segédorsós esztorgáközpont

Nakamura-Tome ikerorsós esztorgáközpont

A konfiguráció lehetővé teszi a főorsók egymástól független üzemelését.

Gildemeister ikerorsós esztorgáközpont

Rugalmas forgácsoló gyártórendszerek

Rugalmas gyártórendszer

Rugalmas gyártórendszer

- Fogalma, kialakulása, alkalmazási területei
- A rendszerbe kapcsolt egységek:
  - ❖ Forgácsoló szerszám gép(ek)
  - ❖ Mérőgép(ek)
  - ❖ Mosó állomás
- A rendszer irányítása
- Paletta ellátás
- Szerszámellátás
- Hűtővíz ellátás
- Forgácskezelés

- ❖ A **rugalmas gyártórendszer (FMS)** több, egymással összekapcsolt gyártócellából tevődik össze, a gyártócellák szerszámgépei különféle munkadarabokat - párhuzamosan - munkálnak meg. A gyártás folyamatosságát egy-egy egység átállítása nem zavarja meg.
- ❖ A gyártó egységeket (pl. a gyártó cellákat) közös irányító egység és munkadarab-, esetleg szerszám ellátó egység köti össze.
- ❖ A munkadarab továbbítás nem kötött ütemű, a szerszámgépek hozzáférése tetszőleges sorrendben történhet.

Rugalmas gyártórendszer

- ❖ Az FMS-ben a szállító-raktározó egység felépítését a gyártandó munkadarabok alakja (forgástest vagy szekrényes) befolyásolja.
- ❖ Rugalmas gyártórendszereknél a munkadarabok, szerszámok helyzetét, állapotát a rendszerirányítás folyamatosan felismeri.
- ❖ Ezek a rugalmas gyártó sorok a merev automatizálást képviselő gépsorokat váltják fel. (Elsősorban a gépjárműiparban, a gépkocsigyártásban terjedtek el).

Rugalmas gyártórendszer

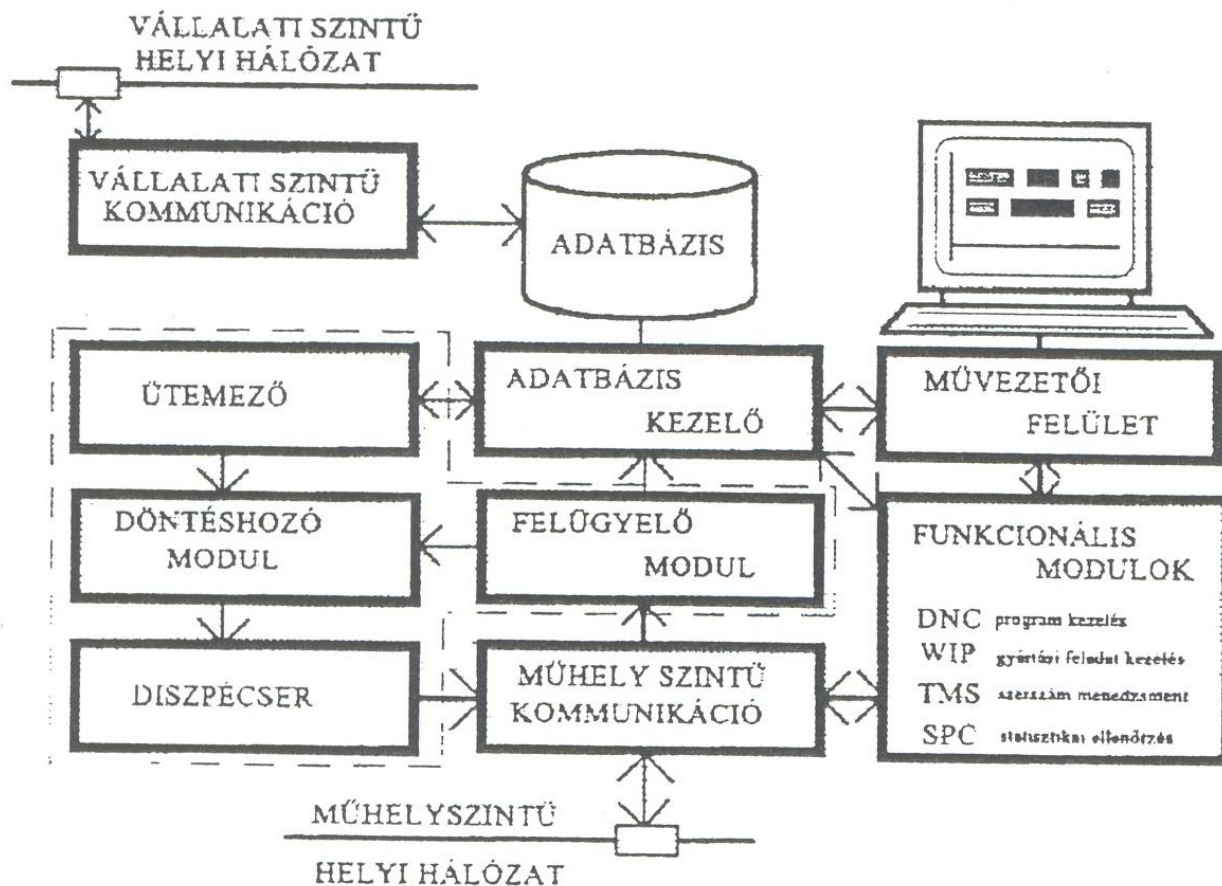

- ❖ A megmunkáló egységek egy sorban helyezkednek el, és a munkadarabok haladási útvonala az egyes megmunkáló egységek munkaterein át is vezethet (in line típus).
- ❖ Ha munkadarab áramlás fő útvonala a szerszámgépen kívül halad (off line típus), az egyes gépekhez jobb a hozzáférés.

Gyártócellák

Gyártórendszer vezérlő belső struktúrája

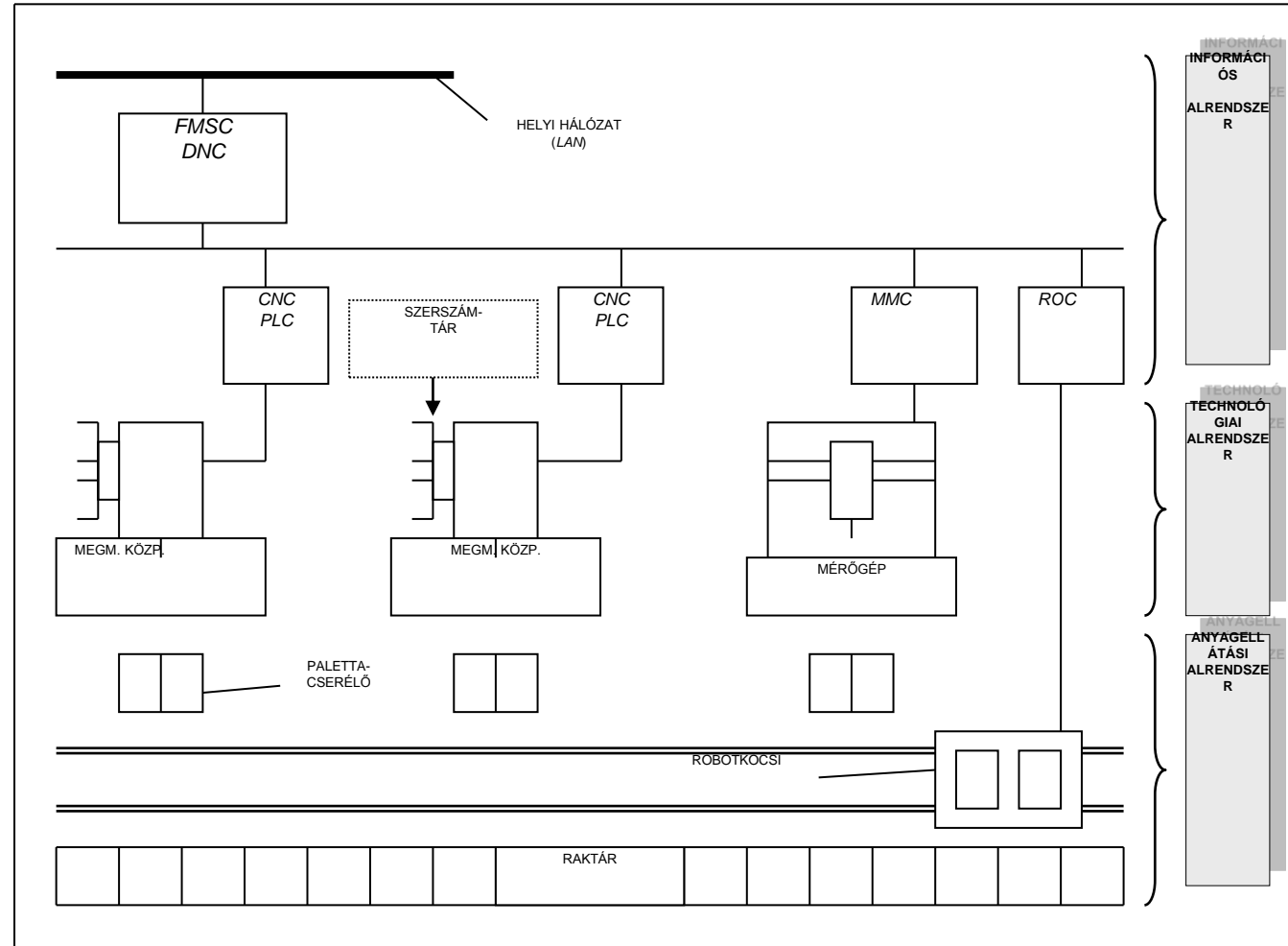

2. ábra. Gyártórendszer vezérlő belső struktúrája

Rugalmas gyártórendszer felépítése

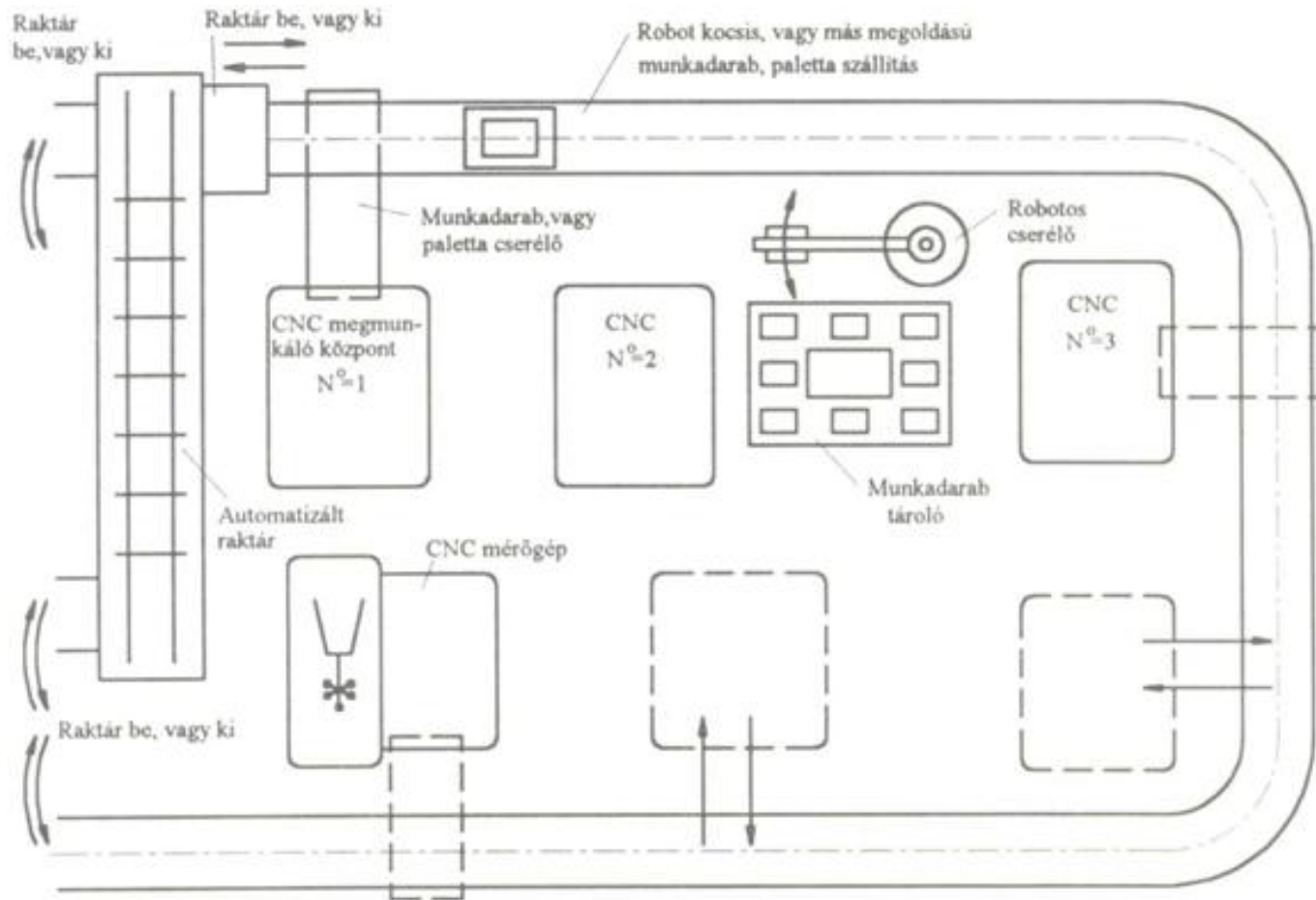
Rugalmas
gyártórendszer
felépítése,
alkotó egységei
(FMS)

Rugalmas gyártórendszer

Rugalmas
gyártórendszer

Rugalmas gyártórendszer

- ❖ A rugalmas gyártó rendszerek **irányítási rendszerének** felépítésére többnyire a hierarchikus irányítás és az osztott intelligencia jellemző.
- ❖ A gyártórendszerek irányításának hierarchiája azt jelenti, hogy a döntések általában a legalacsonyabb szinten történnek, ott, ahol a szükséges információ rendelkezésre áll.
- ❖ Ugyanakkor magasabb szintekről bármely információ elérhető, például az NC vezérlés bármely regisztere lekérdezhető. Erre akkor kerül sor, ha egy alsóbb szintű döntést felül kell bírálni.

Rugalmas gyártórendszer

- ❖ A rugalmas gyártó rendszerben a gyártó cellák vezérlőit egy központi (folyamatirányító) számítógép irányítja, így valójában ez a számítógép irányítja az egész gyártási folyamatot.
- ❖ A rendszer működését irányító utasítások a folyamatirányító számítógépből indulnak a cellavezérlők felé.
- ❖ A cellavezérlők lebontják a kapott utasításokat a szerszámgep vezérlések számára végrehajtás céljára.

Rugalmas gyártórendszer

- ❖ Maguk a cellavezérlők is működőképeseek, a folyamatirányító számítógép engedélyével vagy külső parancs hatására egymással is tudnak kommunikálni és egyszerű feladatokat végrehajtani.
- ❖ Az irányítási rendszerekben a rugalmas gyártó rendszert irányító, a cellavezérlő és raktári számítógépeket az intelligens vezérlőkkel (CNC, PLC, ROC, mérőgép vezérlők, belső anyagmozgatásban használt robotjárművek vezérlői, stb.) ún. LAN (Local Area Network) hálózat kapcsolja össze.
- ❖ Ennek a helyi számítógépes hálózatnak a tipikus protokollja a MAP (Manufacturing Automation Protocol).

Gyártócellák

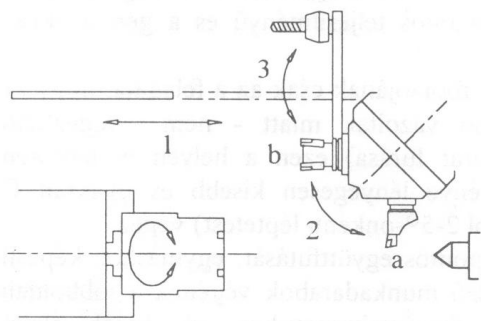

Példák

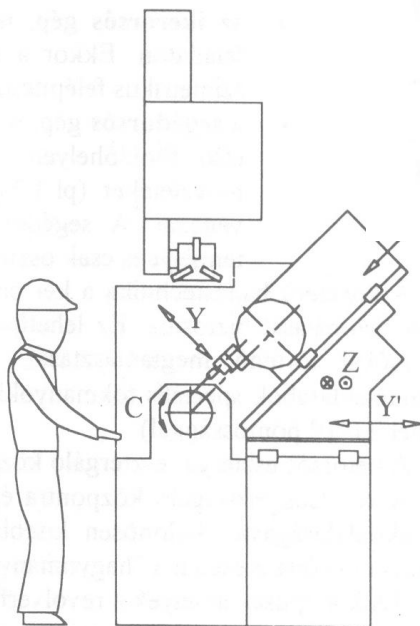
Gyártócellák

Eszterga gyártócella (négy tengelyes) (MAZAK)

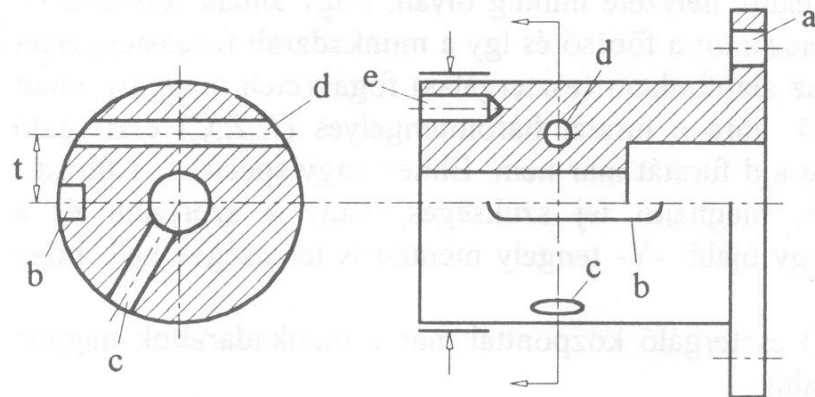

3.25. ábra. Fűrő-maró szános esztergáló központ (MAZAK)

- 1 : szerszámcsereelő burkolat mozgatas
- 2 : kéthelyes revolverfej váltás
- 3 : szerszámcsere
- a : álló (esztergáló) szerszám / működési helyzet
- b : forgó (fűrő-maró) szerszám / cserélési helyzet

3.26. ábra.
Négytengelyes esztergáló központ mozgásrendszere (MAZAK)

3.24. ábra. Munkadarab

Forgácsoló megmunkáló FMS

- 5D megmunkáló központok alkotják a cella forgácsoló gépeit
- A cellához illesztett szoftver támogatja az alkalmazások tervezését
- A cella egységei:
  - 4 forgácsoló gép
  - Adagoló állomás
  - Továbbító rendszer
  - Raktár
  - Központi számítógép

Gyártócellák

Esztergáló
Gyártócella
REKARD

Gyártócellák

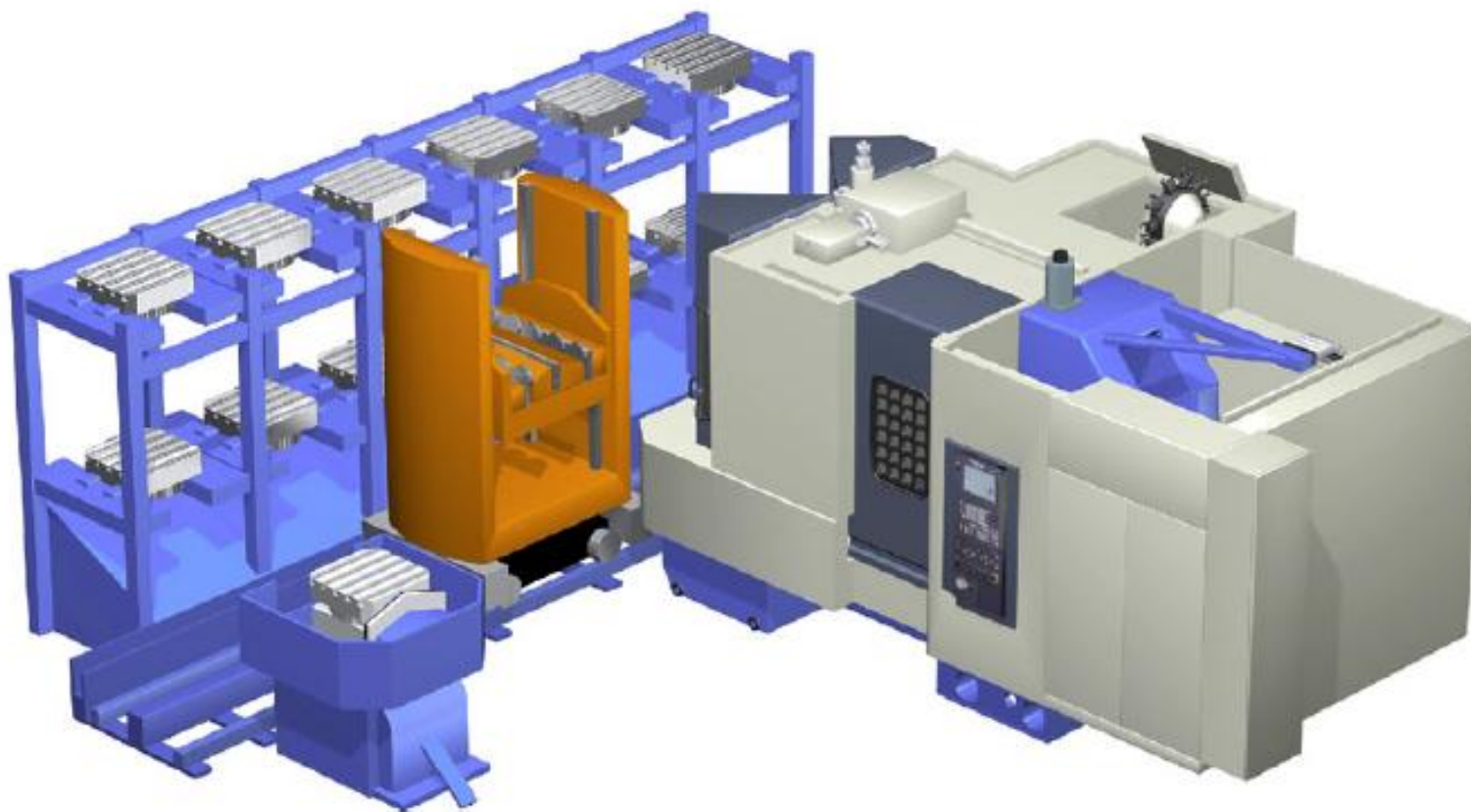
Gyártócella
tengelycsonk
gyártásához
BPW
Szombathely

Gyártócellák

Cella emeleteses palettatárral

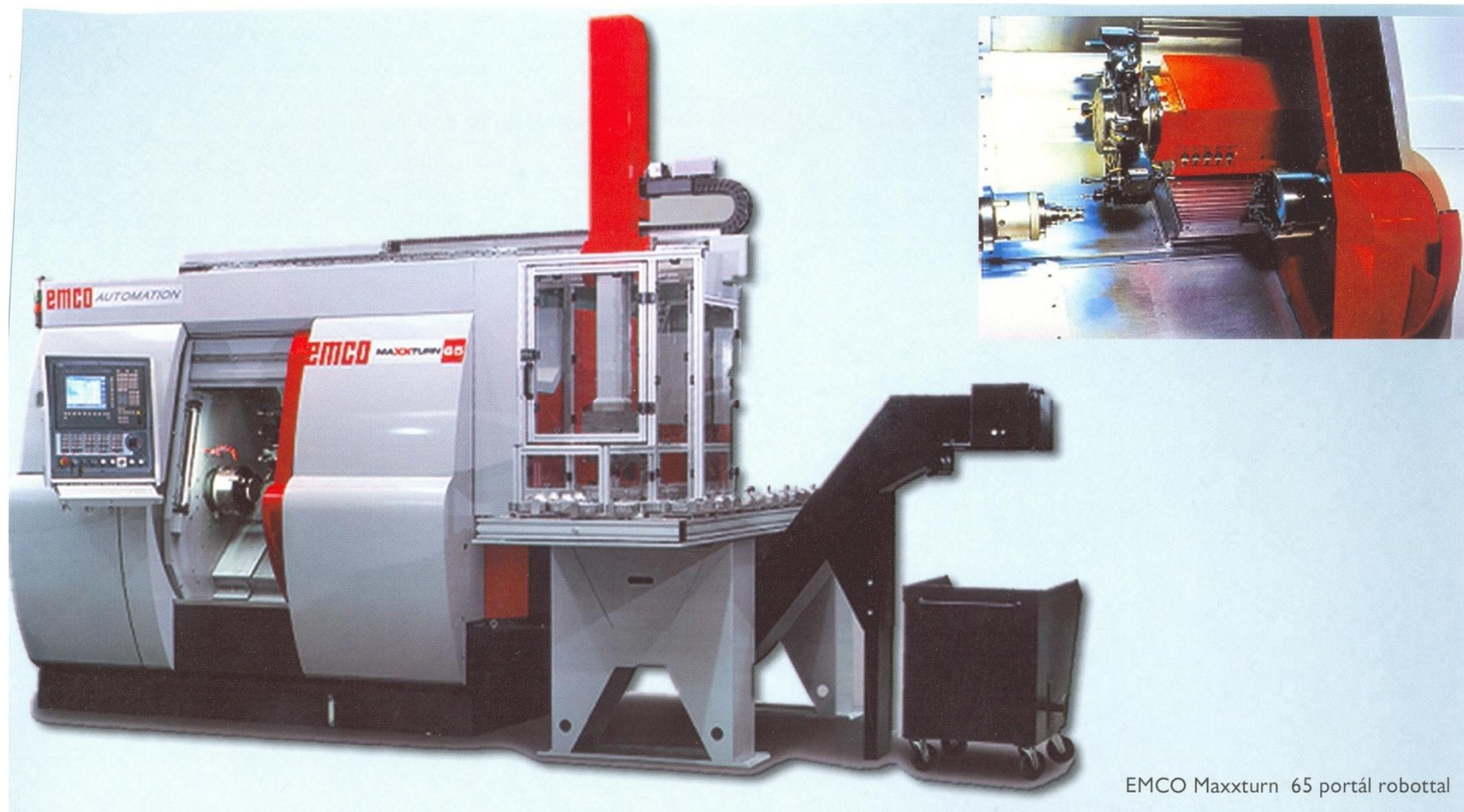

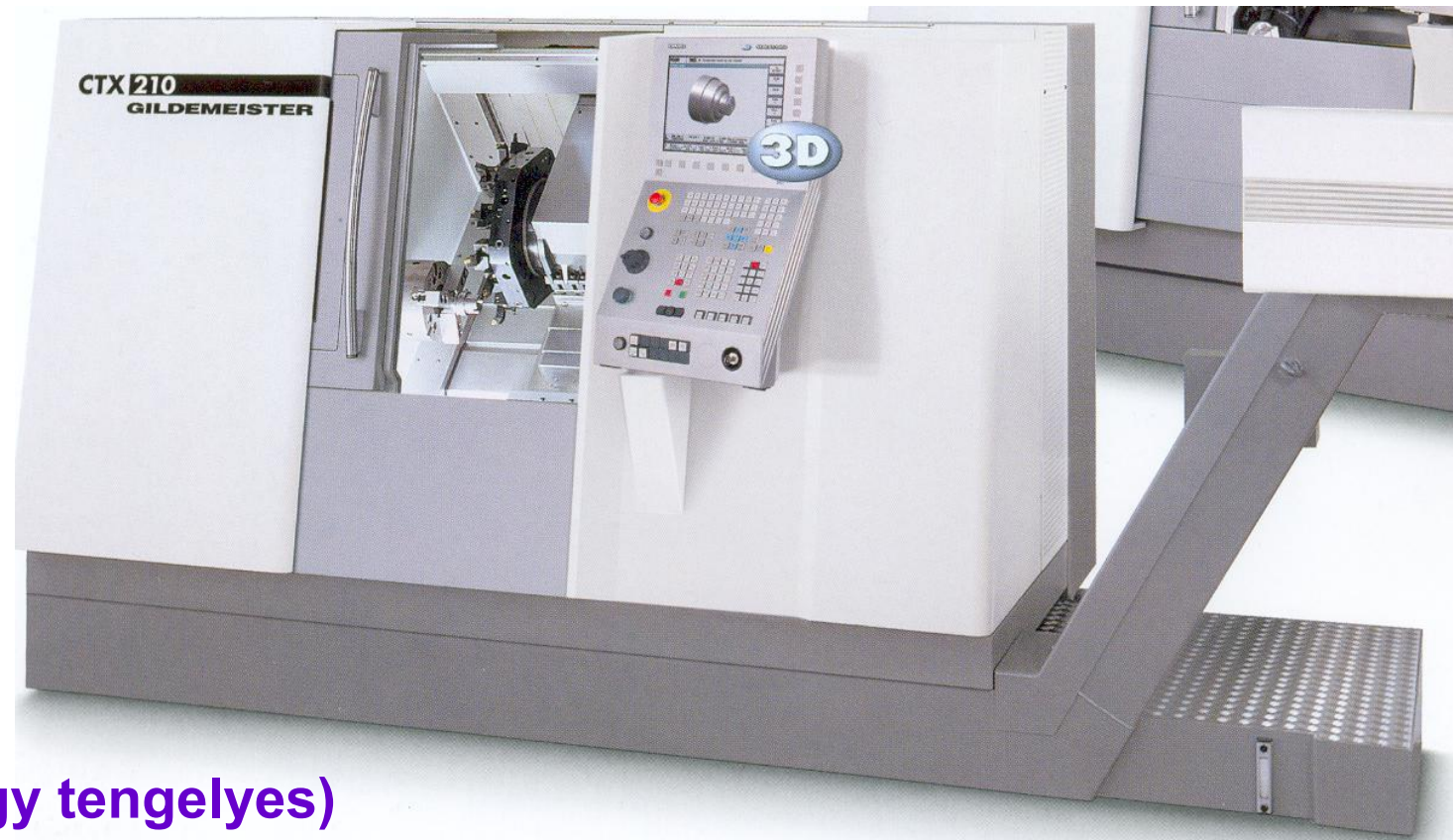
Gyártócellák

Esztergáló gyártócella EMCO

Eszterga megmunkáló központ (Gildemeister)

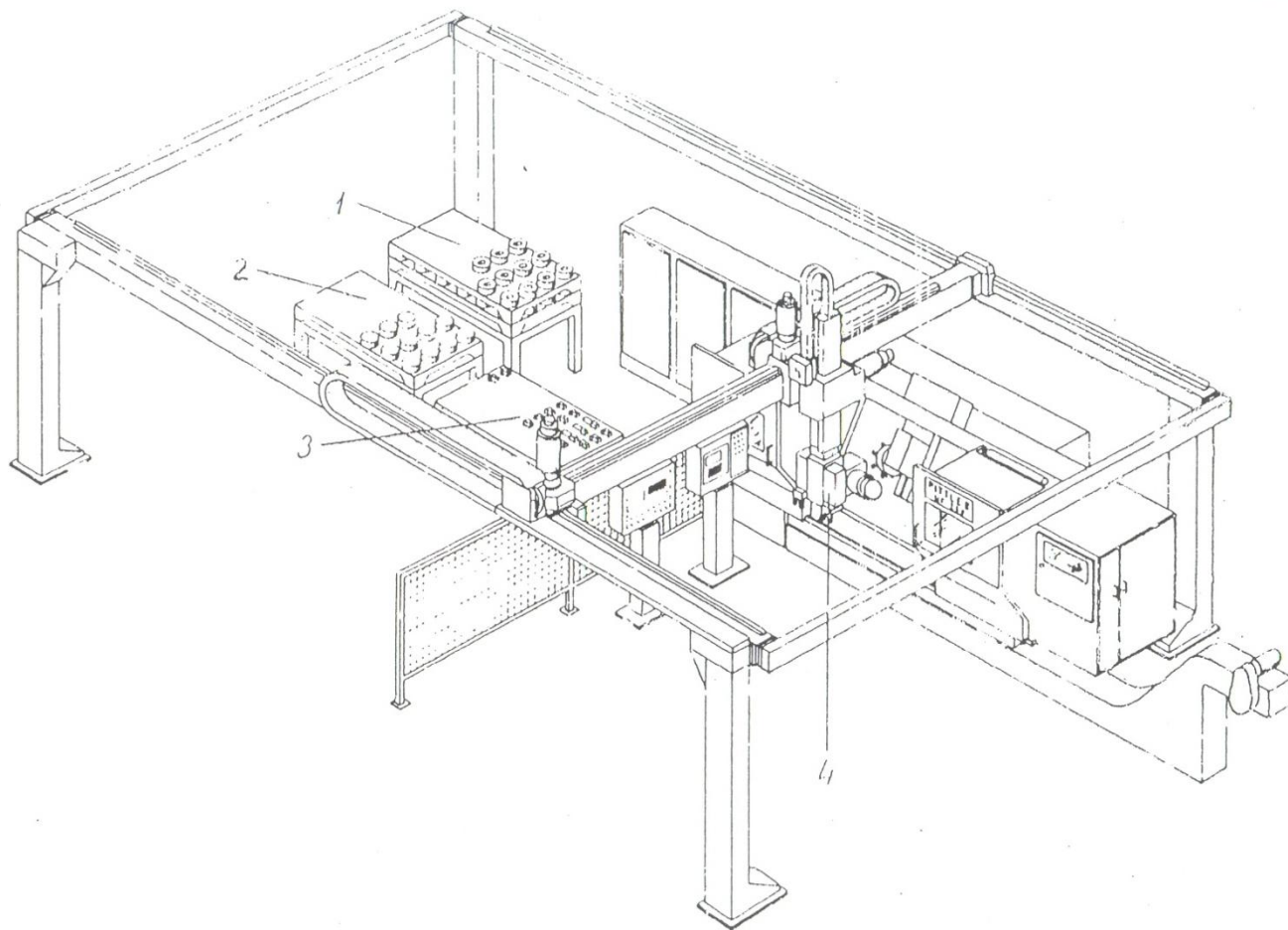

SZE
laborban
2008. május (négy tengelyes)

Gyártócellák

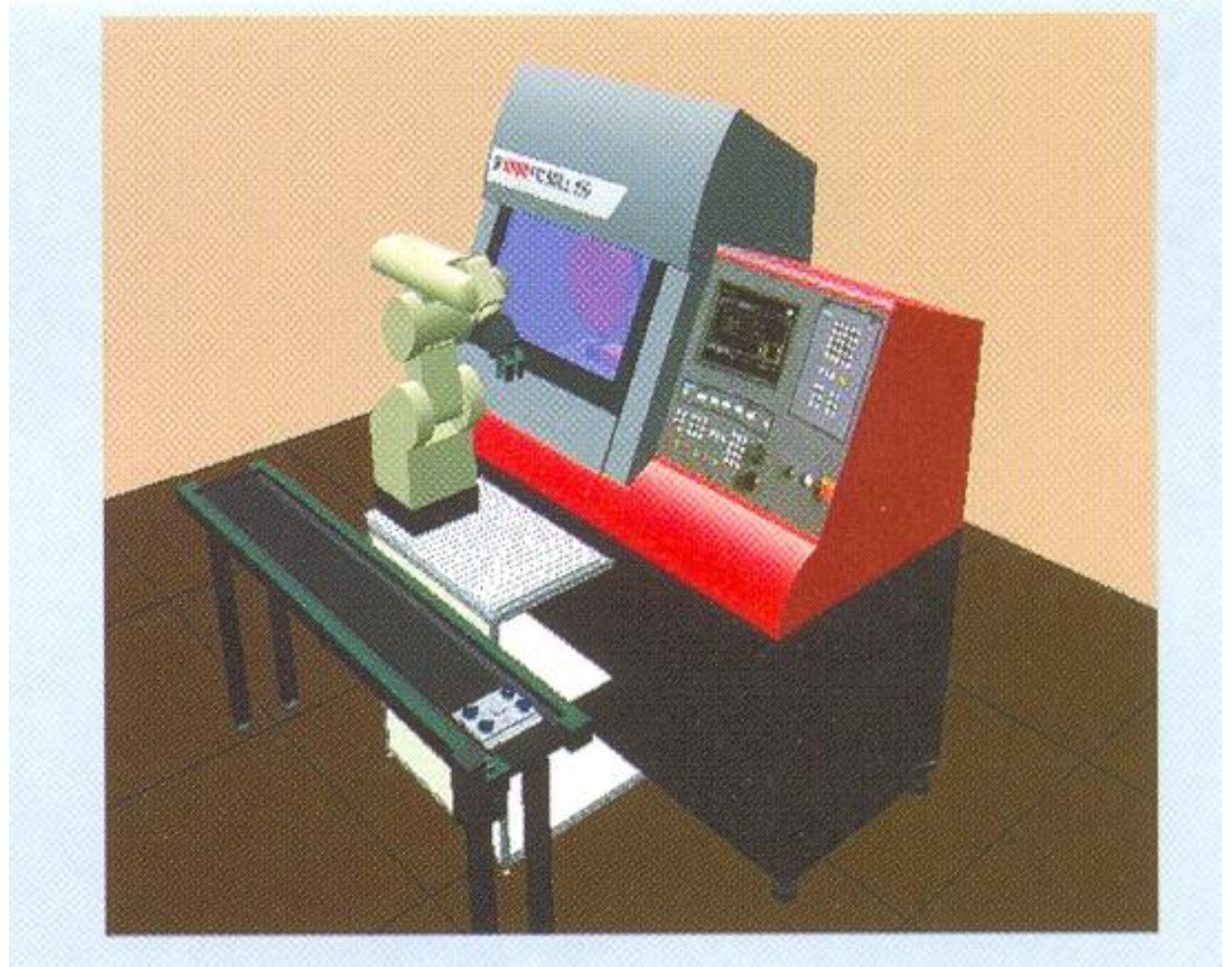
Térportál kiszolgálású gyártócella

Gyártócellák

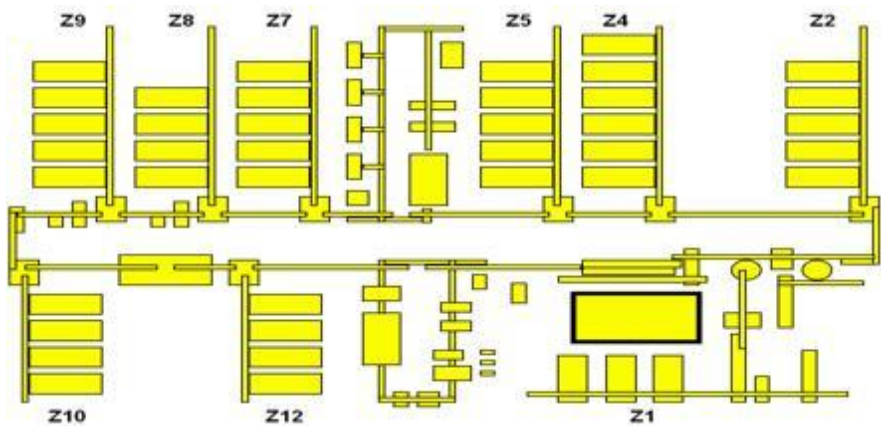
Oktató gyártócella
EMCO
Concept Mill 105
marógéppel és
Mitsubishi robottal

Rugalmas gyártórendszer

Hengerfej megmunkálók sor GM

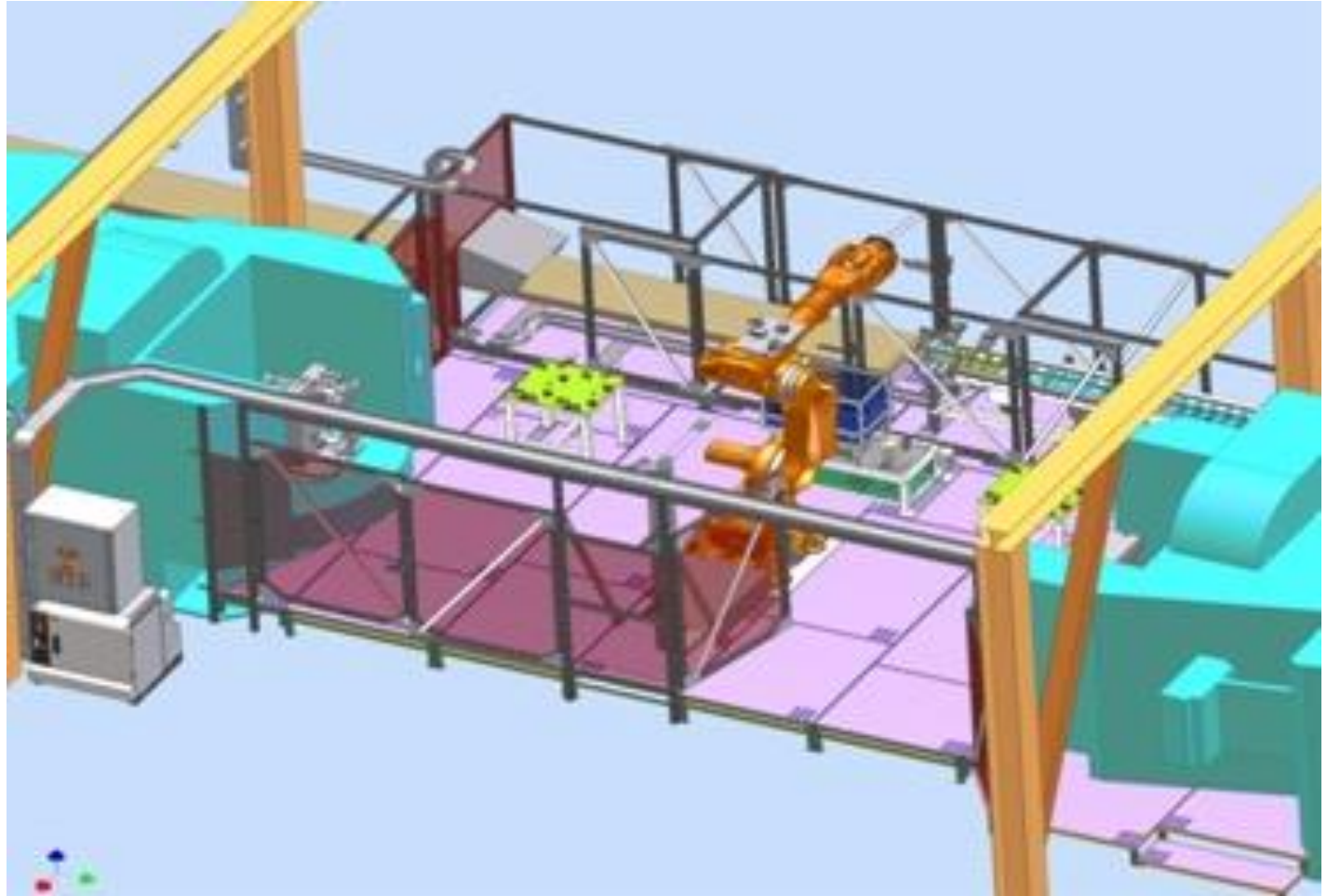

A megmunkálás automatizáltsága

A megmunkáló cella

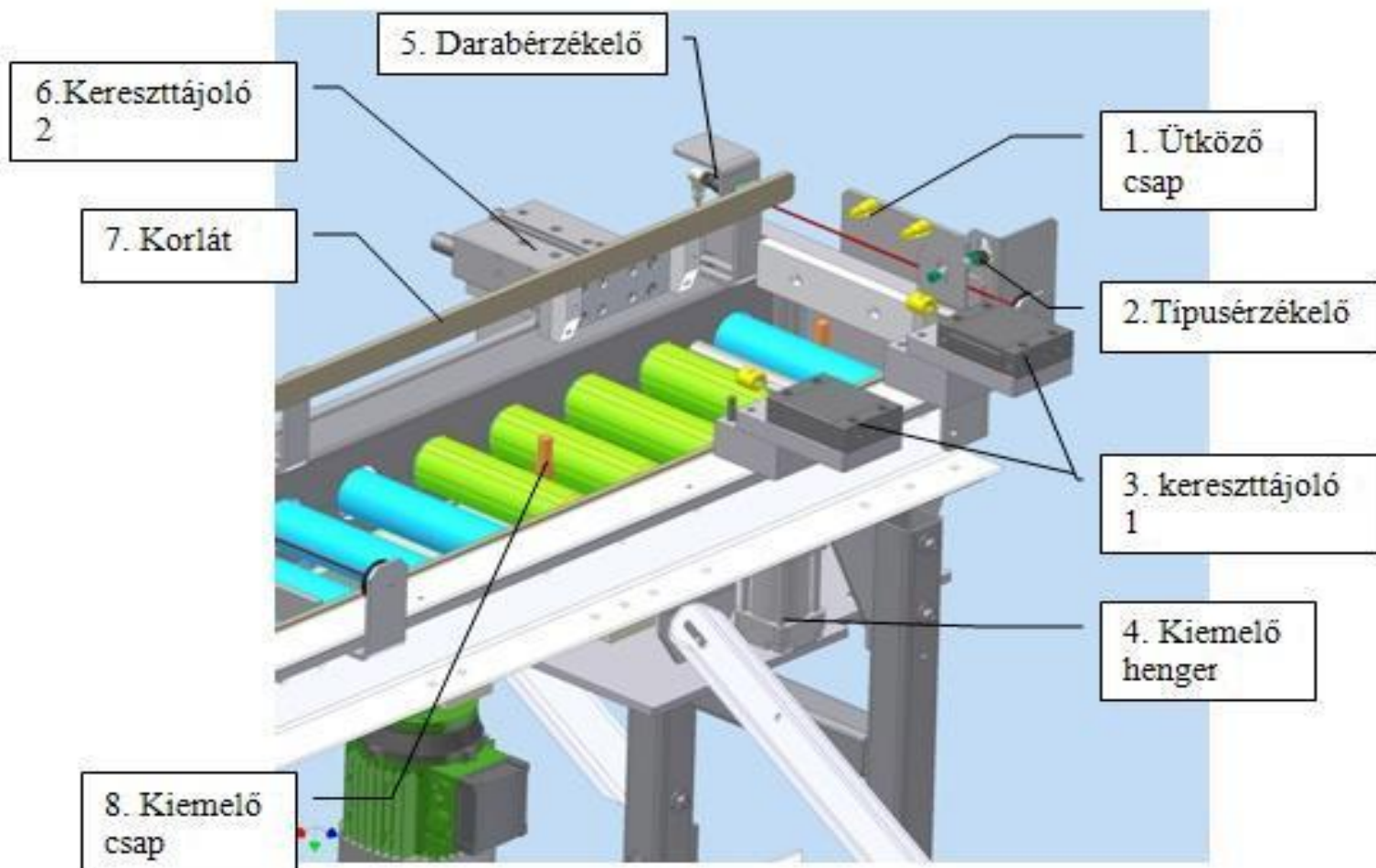
NEMAK

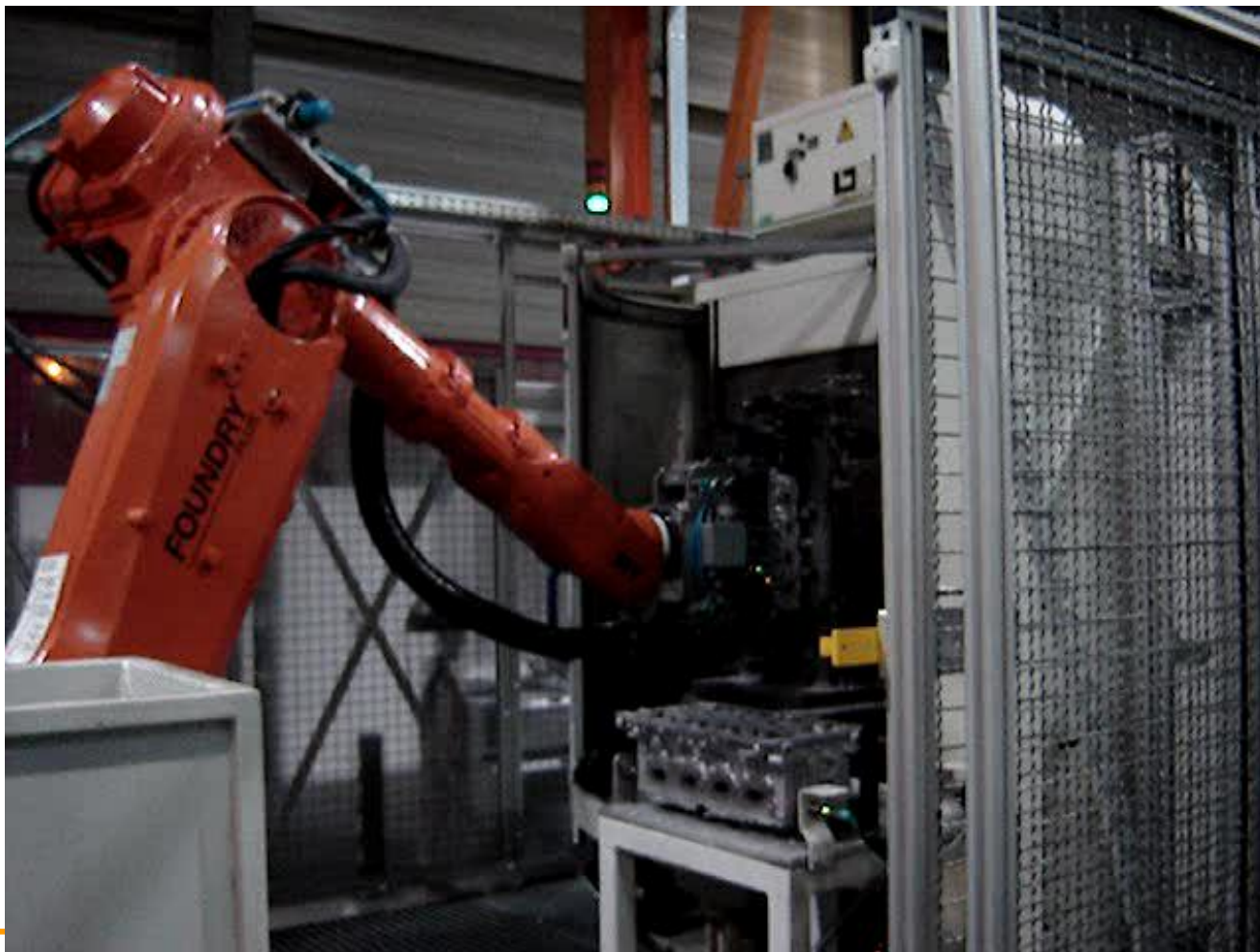
A megmunkálás automatizáltsága

A pozicionáló kiemelő

NEMAK

Gyártócellák

A megmunkálás automatizáltsága

A forgácsoló megmunkálás Heller MC 25 típusú megmunkáló központokon történik. SINUMERIK 840D vezérléssel.

A munkadarab megmunkálása 3 ciklusra tagolható:

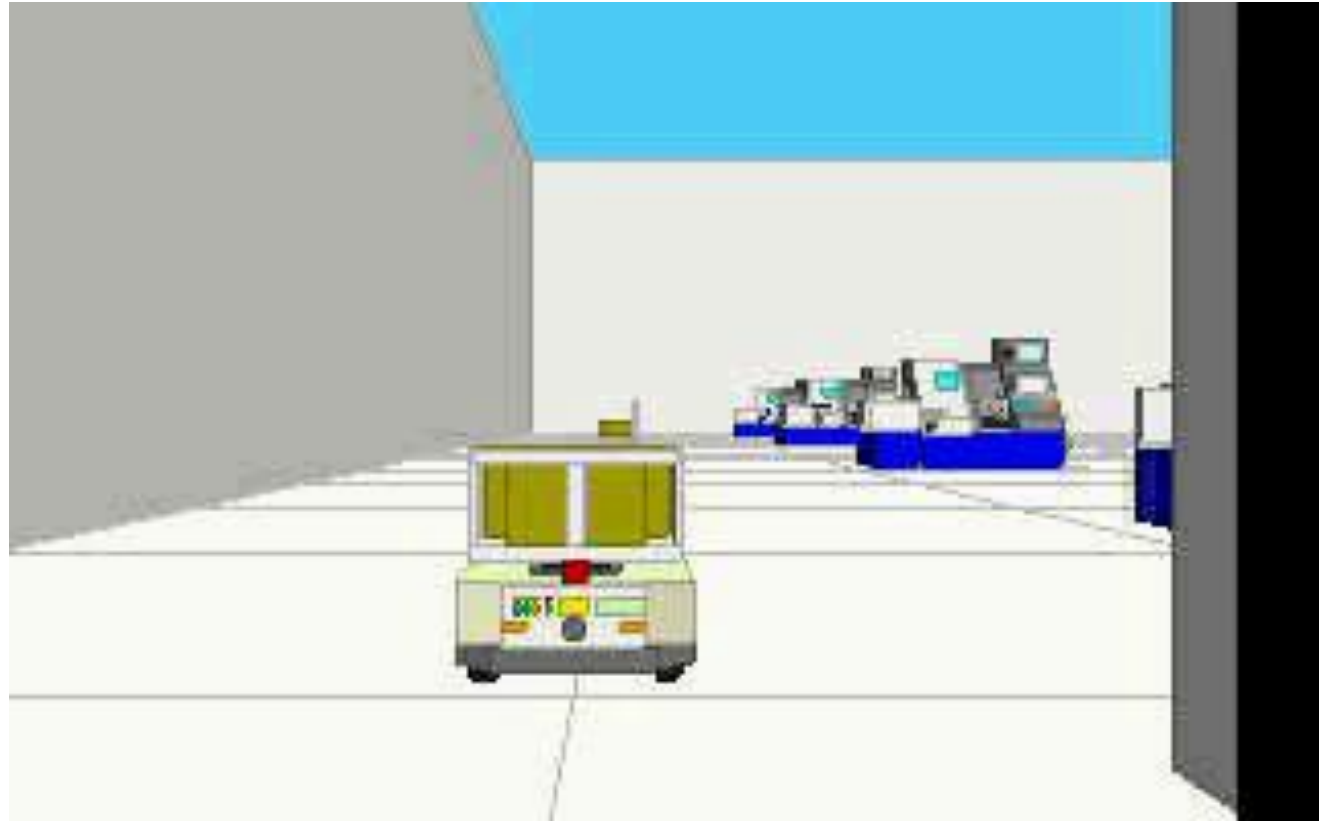
- Munkadarab behelyezése a gépbe
- Munkadarab megmunkálása
- Munkadarab kivétele a gépből

Rugalmas gyártórendszer felépítése

Forgácsoló FMS

Köszönöm
megtisztelő figyelmüket!